
KOMMUNEREVISJONSDISTRIKT 2

MØRE OG ROMSDAL

Molde kommune

Overordna analyse

Plan for forvaltningsrevisjon

2016 – 2019

Behandling av plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019

- Forslag utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 levert til kontrollutvalget 7.9.2016
- Kontrollutvalget i Molde kommune behandlet dokumentet i sak **xx/** 2016 i møte 21.9.2016
- Kommunestyret i Molde kommune vedtok plan for forvaltningsrevisjon i sak **xx/** 2016 i møte **xx.xx.2016**

Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal er interkommunalt selskap etter kommune-loven § 27. Eiere er kommunene Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal og Vestnes. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskaps-kontroll for eierkommunene og har i dag fem revisorer. Selskapet har hovedkontor i Molde.

Forslag til overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon ble våren 2016 utarbeidet av Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal ved Einar Andersen og Anny Sønderland.

Innholdsliste

INNHALDSLISTE.....	3
1 INNLEDNING	4
1.1 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON	4
1.2 FORVALTNINGSREVISJON	4
1.3 FRAMGANGSMÅTE OG METODE	5
1.4 GJENNOMFØRTE FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT 2008 TIL 2015.....	6
1.5 KORT OM MOLDE KOMMUNE	7
2 PLAN FOR FORVALTNINGSREVISJON.....	8
3 OVERORDNA ANALYSE.....	9
3.1 PLAN- OG STYRINGSSYSTEMET	9
3.2 OMSTILLING	12
3.3 BRUKERMEDVIRKNING.....	14
3.4 ETIKK OG ÅPENHETSKULTUR.....	14
3.5 KOMPETANSE OG REKRUTTERING	16
3.6 ARBEIDSMILJØ, SYKEFRAVÆR OG HELHETSKULTUR.....	17
3.7 BARN OG UNGE.....	18
3.8 HELSE OG OMSORG.....	22
3.9 SOSIALE TJENESTER.....	26
3.10 TILTAK FOR FUNKSJONSHEMMEDE	26
3.11 FLYKTNINGER OG ASYLSØKERE	27
3.12 OFFENTLIG ANSKAFFELSE	28
3.13 IKT	29
3.14 BOLIGSOSIALT ARBEID	30
3.15 KOMMUNALTEKNISK TJENESTE	31
3.16 KULTUR	32
3.17 KOMMUNALE FORETAK	32
VEDLEGG.....	35
VEDLEGG 1: NØKKELTALL FOR MOLDE KOMMUNE (KOSTRA)	35
VEDLEGG 2: BEFOLKNING.....	37
VEDLEGG 3: KOMPETANSE	40
VEDLEGG 4: BARN OG UNGE	42
VEDLEGG 5: HELSE OG OMSORG	43
VEDLEGG 6: SYKEFRAVÆR	45
VEDLEGG 7: UTGIFTSBEHOV, KOMMUNENS FRIE INNTEKTER, KOMMUNEBAROMETER.....	47
VEDLEGG 8: NYTT INNTEKTSSYSTEM.....	49
VEDLEGG 9: ÅRSHJUL MOLDE KOMMUNE.....	50

1 Innledning

1.1 Plan for forvaltningsrevisjon

Kommunestyret skal minst én gang i valgperioden vedta en **plan for forvaltningsrevisjon**. Det er kontrollutvalget som har ansvaret for at det utarbeides en slik plan og har innstillingsrett til kommunestyret. Det skal gjennomføres en **overordnet analyse** av kommunes virksomhet som grunnlag for utarbeidelse av planen. Den overordnede analysen skal gi svar på hvilke område det er knyttet størst risiko til, og hvilke områder det er mest vesentlig for kontrollutvalget å undersøke.

Kontrollutvalget i Molde kommune bestilte i sak 44/ 2015 i møte 8.12.2015 en overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2016 til 2019 fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal.

Plan for forvaltningsrevisjon framgår av kapittel 2 og overordna analyse framgår av kapittel 3 i denne rapporten.

1.2 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon er del av kommunestyrets tilsyn med kommunens forvaltning (kommunens egenkontroll). Forvaltningsrevisjonens rolle framgår i veileder utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Kontrollutvalgsboken):

- undersøke om kommunens virksomhet skjer i tråd med gjeldende lover og regler og kommunens egne planer og vedtak
- et verktøy som kommunestyret og kontrollutvalget kan bruke for å sikre at kommunen drives på en måte som ivaretar innbyggernes behov og rettigheter best mulig
- et redskap for å bidra til bedre måloppnåelse og økt kvalitet på tjenestene i kommunen

Forvaltningsrevisjon skal fungere som en kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen, og i tillegg legge til rette for forbedring og utvikling. God dialog og samhandling med administrasjonen vektlegges.

På bakgrunn av plan for forvaltningsrevisjon vedtatt av kommunestyret bestiller kontrollutvalget rapporter fra kommunerevisjonen. Kontrollutvalget sender rapportene til videre behandling i kommunestyret. Det er kommunestyret som fastsetter hvordan rapportene skal følges opp.

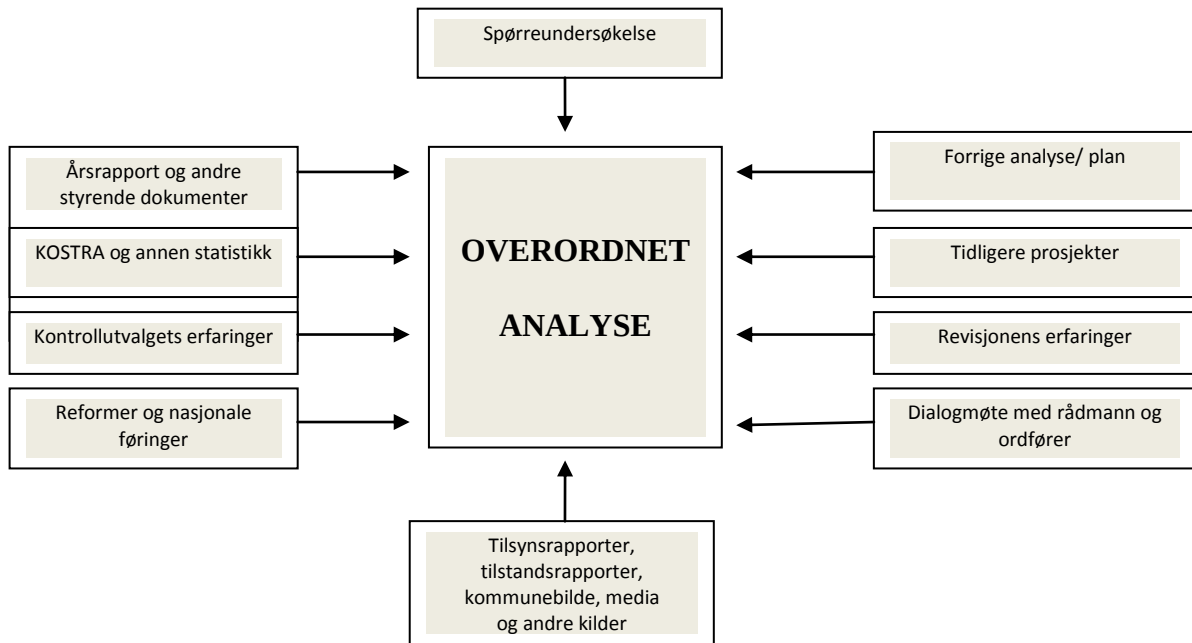
Forvaltningsrevisjon er en form for revisjon av offentlig virksomhet som i [kommuneloven § 77](#) blir definert som *systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger*.

I [forskrift om revisjon](#) § 7 blir ulike typer undersøkelser som kan være aktuelle i forvaltningsrevisjon, omtalt:

- a) Vedtaksoppfølging: om forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.
- b) Effektivitet og måloppnåelse: om forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til målene som er satt på området,
- c) Regeletterlevelse, om regelverket etterleves,
- d) Styringsverktøyenes hensiktsmessighet: om forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige,
- e) Administrasjonens saksbehandling: om beslutningsgrunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav,
- f) Resultat av kommunens tjenesteproduksjon: om resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyrets forutsetninger og/ eller om resultatene for virksomheten er nådd.

1.3 Framgangsmåte og metode

Den overordnede analysen er basert på modellen presentert i figuren nedenfor. Modellen viser ulike kildene som er brukt som grunnlag i den overordnede analysen for å vurdere og synliggjøre innenfor hvilke områder forvaltningsrevisjon bør iverksettes. Sentralt i dette arbeidet har vært gjennomføringen av en spørreundersøkelse sendt til sentrale ledere, tillitsvalgte, politikere, eldrerådet m.m. Revisjonen har også hatt samtaler med ordfører og rådmann/ administrasjonssjef.

Overordnet analyse for forvaltningsrevisjon er ikke ment å gi et uttømmende bilde av utfordringer i kommunen. Dokumentet peker på noen forhold der kommunen kan ha utfordringer eller utviklingspotensial som det er viktig at kontrollutvalget har fokus på. De enkelte punktene er vurdert av kommunerevisjonen, og gir ikke en fasit på situasjonen i kommunen.

I analysen er det også redegjort for generelle utfordringer for kommunene. Denne teksten er til en viss grad felles for de ni kommunene der kommunerevisjonen utarbeider analyse.

Overordnet analyse skal baseres på risiko- og vesentlighetsvurderinger. Vesentlighet og risiko kan knyttes til en rekke ulike perspektiver for eksempel bruker, befolkning, samfunn, miljø, organisasjon, ansatte, økonomi.

Det vises i analysen til ulike statistikker. Det mest sentrale er KOSTRA, som står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner. Sammenligningene må brukes med varsomhet, og må sees i sammenheng med prioritering og behov i den enkelte kommune. Vedlegg 1 og 8 gir oversikt over KOSTRA-tall, utgiftsbehov (beregnet i inntektssystemet) og kommunens frie inntekter.

I spørreundersøkelsen blir mange av de samme tema vektlagt av flere kommuner. Alle innspillene i spørreundersøkelsen er ikke hensyntatt, men revisjonen har sammenstilt alle svarene og vil nytte dette som bakgrunnsinformasjon i det løpende arbeidet med revisjon av

kommunene. Nedenfor følger noen utfordringer som kom fram i spørreundersøkelsen i Molde kommune. Mange av disse har vært sentrale ved valg av tema i denne rapporten:

• Helhetlig planlegging, rapportering, iverksetting	• Pleie og omsorg
• Kvalitetssystem, internkontroll, avvik	• Psykisk helse
• Demografiske utfordringer (flere eldre)	• Økonomisk sosialhjelp
• Brukermedvirkning	• Samarbeide på tvers
• Kompetanse og rekruttering	• Bosetning av flyktninger
• Sykefravær (er høyt i enkelte virksomheter)	• Innkjøp
• Arbeidsmiljø, etikk, ledelse	• Eiendomsforvaltning
• Barn og unge	• Vedlikehold av kommunale bygg

Kontrollutvalget i Molde kommune gav i møte 23.9.2015 innspill til arbeidet med analyse og plan for forvaltningsrevisjon. Et foreløpig utkast ble drøftet av kontrollutvalget i møte 20.6.2016. Utvalget kom med innspill til områder de så på som særlig vesentlige å ta med videre i arbeidet. Det ble ikke gjort noen prioritering mellom områdene. Følgende områder ble nevnte: 1) Kvalitet på tjenester innen pleie og omsorg, PU og skole 2) Plan og styringssystem, herunder bl.a. oppfølging og avvikshåndtering 3) Barn og unge, herunder mobbing, utenforskap/ innvandrere barn og unge 4) Molde Eiendom KF, styring og samhandling herunder boligsosialt arbeid og vedlikehold

Utkastet som ble drøftet i møte i kontrollutvalget 20.6.2016 ble sendt til Molde kommune v/ rådmann. Rådmann ble gitt anledning til å gi innspill til dokumentene fram til 23.8.2016. Revisjonen mottok innspill til utkastet i brev datert 23.8.2016. Rådmannen trekker fram noen aktuelle områder; informasjonssikkerhet, IKT-drift og kommunale foretak. I tillegg knyttes det kommentarer til temaene plan og styringssystemet, barn og unge, og helse- og omsorgsområdet. Det nevnes at kommunens plan og styringssystemer er aktuelt tema, det understrekes at dette området er politisk forankret gjennom ulike planverk, løpende rapporteringer, budsjett, økonomiplaner og årsrapport. Videre nevnes det at barn og ungdomsplan er ute på offentlig høring og at en derfor kanskje bør vente noe med å gjennomføre forvaltningsrevisjon på området. Det påpekes også at det er utført og pågår forvaltningsrevisjonsprosjekt innen helse og omsorgsområdet.

1.4 Gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjekt 2008 til 2015

Kontrollutvalget har basert på overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for periodene 2008 til 2011 og 2012 til 2015 bestilt forvaltningsrevisjonsrapporter fra Kommunerevisjonsdistrikt 2 Møre og Romsdal. Følgende prosjekter er gjennomført:

- Samhandlingsreformen (2014)
- Kvalitet i grunnskoleopplæringen (2012)
- Refusjon sykepenges (2011)
- Arbeid med reguleringsplan for, og samarbeid om utbygging av Gørvellplassen (2010)
- Offentlige anskaffelser (2009)

Kontrollutvalget har bestilt et forvaltningsrevisjonsprosjekt om kommunens økonomiske situasjon innenfor helse og omsorg og vedtok prosjektplan i møte 10. juni 2015, sak 25/15. Det framgår av prosjektplanen at forvaltningsrevisjonsprosjektet skal samordnes med kommunens prosjekt for å unngå unødvendig dobbeltarbeid. Arbeidet pågår og har fokus på styring, oppfølging og rapportering.

Rapporter fra forvaltningsrevisjonsprosjektene er tilgjengelig på kommunens hjemmeside og nkrf.no/forvaltningsrevisjonsregister/

I plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2012 til 2015 prioriterte Molde kommune følgende prosjekter:

- Uklare mål for kvaliteten i kommunens virksomhet
- Kvalitet i grunnopplæringen
- Samhandlingsreformen
- Kvalitet i sykehjemstjenester
- Kvalitet i hjemmebaserte tjenester
- Kvalitet i tiltak funksjonshemmede
- Vedlikehold av kommunale bygg
- Sykefravær
- Kommunens økonomiske situasjon, spesielt innen helse og omsorg
- Organisering i kommunale foretak
- Kommunens interne kontroll
- Kommunen som miljømyndighet
- Arbeid med klimatilpasning av egen virksomhet

1.5 Kort om Molde kommune

Molde kommunes visjon er «*stikker seg ut*». Kommunen er organisert i to nivå: rådmann, to kommunalsjefer, fire stabs- og støtteavdelinger og 36 enheter.

Molde kommune hadde i 2015 1 914 årsverk inkludert kommunale foretak.

I årsrapport 2015 gis en oversikt over antall utførte årsverk og utvikling fra 2013 til 2015.

Oversikten viser antall årsverk knyttet til sektorene og kommunale foretak.

	2013	2014	2015
Stab ►	117,6	125,7	126,8
Skole ►	430,2	428,3	423,8
Barnehage ►	157,2	161,7	160,1
Familie og sosial ►	144,8	132,7	115,1
Helse og omsorg ►	834,5	867,9	845,6
Teknisk ►	84,5	75,8	75,3
Kultur ►	55,5	58,3	56,4
Molde kommune	1 824,3	1 850,5	1 803,0
Kommunale foretak ►	105,5	111,7	110,9
Molde kommune inkl. kommunale foretak	1 929,9	1 962,2	1 913,9

Kommuneplanens samfunnsdel gir visjon, mål, strategier og tiltak for Molde kommune. Kommuneplanen for perioden 2013 til 2022 ble vedtatt av kommunestyret 20.6.2013.

Følgende hovedmål skal være retningsgivende for kommunens arbeid fram mot 2022:

- Molde kommune som Samfunnsutvikler
 - Molde kommune skal være pådriver for vekst og samarbeid i regionen.
 - Molde kommune skal ha vekst og utvikling i hele kommunen.
 - Molde kommune skal drive et aktivt folkehelsearbeid.
- Molde kommune som tjenesteleverandør
 - Molde kommune skal levere gode tjenester til sine innbyggere.
 - Molde kommune skal være en effektiv tjenesteleverandør.
- Molde kommune som arbeidsgiver
 - Molde kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver.
- Molde kommunens økonomi og administrasjon
 - Molde kommune skal ha økonomisk handlefrihet.
 - Molde kommune skal ha en effektiv og veldrevet organisasjon

2 Plan for forvaltningsrevisjon

I planen pekes det på aktuelle tema uten å foreslå detaljerte problemstillinger. Siden dette er en fireårsplan er det en fordel at det kan legges opp til en viss fleksibilitet slik at kommunen/kontrollutvalget kan velge tidsaktuelle tema for forvaltningsrevisjon.

Følgende tema er ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering særlig aktuelle for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Plan og styringssystem herunder:
 - helhetlig planlegging
 - oppfølging og rapportering
 - implementering av kvalitetssystemet og avvikshåndtering
- Barn og unge herunder:
 - helhetlige tilbud til barn og unge og tidlig innsats i barnehage og skole
 - utenforskap og mobbing
 - barnevern
- Helse og omsorg herunder psykisk helse, rus, hjemmetjenesten
- IKT-drift herunder implementering av informasjonssikkerhet
- Molde Eiendom KF, styring og samhandling herunder boligsosialt arbeid og vedlikehold

Følgende tema kan også være aktuell for forvaltningsrevisjon i perioden 2016-2019:

- Omstillingsprosesser
- Brukermedvirkning
- Etikk og åpenhetskultur (oppfølging av etiske retningslinjer)
- Kompetanse og rekruttering
- Arbeidsmiljø og sykefravær blant turnuspersonell
- Offentlige anskaffelser

Ved prioritering av aktuelle prosjekt er det tatt hensyn til hvilke risiko- og vesentlighets-områder kommunen selv har stort fokus på og arbeider med. Det vil være mindre aktuelt å gå inn på disse områdene.

For detaljer og bakgrunn vises det til overordna analyse i neste kapittel.

3 Overordna analyse

3.1 Plan- og styringssystemet

Kommunelovens formål gir viktige føringer for kommunene når det gjelder effektivitet, bærekraftig utvikling, tillit og etikk.

Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er **forsvarlig utredet**, og at vedtak blir iverksatt.

Formålsbestemmelsen i Kommuneloven § 1 lyder: Formålet med denne lov er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling. Loven skal også legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard.

Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

Gode **saksbehandlingsprosesser** er viktig blant annet for å ivareta brukernes rettssikkerhet. Det er også en forventning om at kommunen skal fatte riktige avgjørelser, ha rettferdig, rask og god saksbehandling, og at det skal være forutberegnelighet i avgjørelsene gjennom at kommunen opptrer konsekvent og at tilsvarende saker behandles likt.

For å sikre god styring er det sentralt at plan- og styringssystemet er hensiktsmessig. Det skjer utviklingsarbeid i kommunene knyttet til plan og styringssystemet inklusiv internkontroll. Dette er et vesentlig område som også blir vektlagt i svarene i spørreundersøkelsen.

Det er mange krav og forventninger knyttet til kommunens planlegging.

Eksempler på krav/ forventninger knyttet til planlegging i kommuner:

- Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 44 kan inngå i handlingsdelen.
- Økonomiplanen skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver. Kommunestyrets prioriteringer, målsettinger og premisser skal komme tydelig fram.
- Barn og unges interesser skal ivaretas.
- Kommunene skal ha oversikt over folkehelseutfordringene i kommunen og fastsette mål og strategier.
- Nasjonale forventninger til kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling som skal legges til grunn for de nye kommunestyrenes arbeid med kommunale planstrategier og planer.
- Det er statlig planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene.
- Kommunal beredskapsplikt - risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplan.

Ulike **planer og rapporter** er viktige styringsdokument. Det er krav knyttet til høringer og medvirkning. Et helhetlig plansystem skal sikre sammenheng mellom ulike planer og fokus på både sentrale mål, kvalitet og økonomi. Det er vesentlig å sikre helhetlig planlegging og oppfølging av planer.

Det er et risikoområde at kommunene ikke klarer å planlegge godt nok i forhold til framtidens behov og kommunens utfordringer. Dette kan for eksempel gjelde forhold knyttet til befolkningsutvikling, økonomiske rammevilkår og andre rammebetingelser og krav til kommunene.

Årshjulet for Molde kommune beskriver vesentlige administrative og politiske oppgaver og prosesser i løpet av året. Dette omfatter blant annet evaluering av fjorårets drift, virksomhetsplaner, budsjett/økonomiplan, rapportering, lederavtaler, se vedlegg 9.

Molde kommune har på sin hjemmeside oversikt over vedtatte planer: 1) Budsjett og økonomiplaner 2) Kommuneplaner 3) Reguleringsplaner 4) Andre planer 5) Årsrapporter
Følgende planer nevnes blant annet i oversikten:

- [Frivilligplan for Molde 2014-2017](#)
- [Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet i Molde 2015-2019](#)
- [Kulturplan for Molde 2014-2017](#)
- [Kommunedelplan Hovedplan avløp 2013-2015](#)
- [Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022](#)

I forhold til planlegging er plan og utviklingsavdelingen sentral:

Molde kommune har en Plan- og utviklingsavdelingen som skal ivareta kommunens helhetlige planlegging, samt legge strategier for utvikling av kommunens tjenester og tjenesteapparat... Stillingen som folkehelsekoordinator ble overført til avdelingen i 2015. Folkehelsearbeid skal være sentralt i all planlegging.

Kilde: Årsrapport 2015, Molde kommune

I forvaltningsrevisjonsrapport om Samhandlingsreformen fra 2014 ble det pekt på at handlingsplan for oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel mangler. Kommunestyret ba administrasjonen følge opp anbefaling om å ha større fokus på oppfølging av planer for eksempel i kommuneplanens handlingsdel. Molde kommune viser i sitt svar til kontrollutvalget i forbindelse med oppfølging av anbefalingene i 2016 at det blir arbeidet med dette:

Kommunen arbeider med å forbedre planprosessene på flere områder, bedre prioritering, samordning mm. Et viktig tema i de enkelte planene som utarbeides, er hvordan skal planen følges opp. Tiltakene som ligger i den enkelte vedtatte plan vil bli drøftet i økonomiplanarbeidet i kommunen.

Økonomiplanleggingen i kommunen skal sørge for at ressurser blir anvendt så effektivt som mulig. De krav som er stilt i kommuneloven § 44, skal bidra til at kommunene kan ivareta økonomiforvaltningen i et lengre perspektiv. Ansvaret for arbeidet med økonomiplanen er lagt til økonomiavdelingen. Det er etablert administrative samarbeidsfora som skal bidra til å sikre samordning/ helhetlig planlegging.

Kommunen har innført **Balansert målstyring** (BMS). Dette blir omtalt i årsrapport 2015:

Balansert målstyring tilsier at målinger og rapporteringer innenfor ulike fokusområder skal sees i en sammenheng. Dette gjelder økonomi, sykefravær og bruker- og medarbeiderundersøkelser i tillegg til flere andre indikatorer som viser viktige styringsdata, og som kan påvirkes/forbedres ved iverksetting av ulike tiltak. I tillegg til et hovedmålekort for kommunen totalt, har hver enhet også sitt eget målekort med kun enhetens indikatorer synlig. Økonomi- og sykefraværdata lastes inn hver natt, og resultat fra de to siste medarbeiderundersøkelsene (2012 og 2014) og flere brukerundersøkelser ligger inne. Det ble gjennomført økonomi- og sykefraværssrapportering via verktøyet i hele 2015. Rapportene ble laget som tidligere og behandlet i politiske møter. I tillegg ble det for 1. og 2. tertial lagt frem «Balansert målstyring rapportering» der det ble rapportert på alle indikatorene i målekortet samlet.

KOSTRA blir benyttet i mange kommuner og blir brukt som grunnlag for sammenligning mellom kommuner og kommunens prioritering. KOSTRA-data brukes i større og større grad både i administrasjonens interne rapportering og styring, i de politiske prioriteringer som gjøres av kommunestyret, av tilsynsorganene og dels også media jfr. kommunebarometeret. Dette betinger at KOSTRA-dataene både er relevante, riktige og sammenlignbare mellom kommuner. Kvaliteten av KOSTRA-rapporteringen og bruken av styringsdata kan være forbundet med usikkerhet. Dette er generelle risikoområder som gjelder for flere kommuner. Molde kommune har i arbeidet med gjennomgang av pleie- og omsorgstjenesten analysert KOSTRA-data nærmere som grunnlag for videre planlegging. KOSTRA-data har en sentral plass i årsrapporten.

Rapport fra revisor til kontrollutvalget 22.4.2016 er basert på nøkkeltallanalyse og sier blant annet følgende om **regnskapet** 2015 for Molde kommune:

- Drift: Kommunen har et netto driftsresultat på konsernnivå i 2015 på 67 mill. kroner. Dette tilsvarer 3,2 % av inntektene, og måltallet er minimum 1,75 % av driftsinntektene.
- Soliditet: Kommunen har en relativ høy gjeld og er derfor sårbar for økning i lånerentene. Stresstesten viser et latent tap på 22 mill. kroner hvis renten går opp med 1 % og aktiva plassert i aksjer går ned 20 %. Kommunen har en egenkapital på 116 mill. kroner i ulike fond.
- Likviditet: Kommunen har bedret likviditeten.

Rådmann omtaler regnskapsresultatet i forordet til årsrapport 2015:

Molde kommune hadde i 2013 og 2014 betydelige underskudd med henholdsvis 19,9 mill. kroner og 36,9 mill. kroner. Kommunen har ikke reserver til å møte uforutsigbare svingninger på inntekts- og utgiftssiden. Derfor var Molde kommune avhengig av å oppnå regnskapsmessig balanse i 2015 for å unngå innmelding i ROBEK (Register om betinget godkjenning og kontroll) fra 2016.

Det har vært arbeidet svært målrettet med klare prioriteringer og stram økonomistyring gjennom hele året. Endringer i rapporteringsrutinene er gjennomført og det er foretatt organisatoriske endringer for å styrke den løpende driftsoppfølgingen.

Regnskapsresultatet for 2015 viser et overskudd på 37,1 mill. kroner. Lavere pensjonskostnader enn budsjettet med 19,0 mill. kroner og bedre skatteinntekter enn budsjettet med 6,7 mill. kroner, er to viktige årsaker til det positive resultatet. Disse to postene kan kommunen i liten grad styre selv. Derfor har det gjennom året vært et særskilt fokus på kommunens tjenesteproduksjon. Rådmannen er meget tilfreds med at tjenesteproduksjon samlet hadde et mindreforbruk på 12,7 mill. kroner.

Mindreforbruket i de tjenesteproduserende enhetene utgjør 0,7 pst. av de samlede driftsutgiftene mot et tilsvarende merforbruk på 34,7 mill. kroner (1,9 pst.) i 2014. Det er grunn til å understreke at inkludert i regnskapsresultatet ligger også inndekning av hele underskuddet på 19,9 mill. kroner fra 2013.

Utvikling over tid for sentrale nøkkeltall vises i vedlegg 1. Nytt inntektssystemet for kommunene blir endret fra 2017 og viser at Molde kommune kommer positivt ut, se vedlegg 8.

En sentral del av styringen er å sikre at virksomheten drives i tråd med mål og rammer. **Internkontroll** skal sikre at det ikke skjer avvik på vesentlige områder. I forslag til ny kommunelov foreslås det å innføre en ny og mer omfattende bestemmelse om internkontroll. Denne skal bidra til å styrke internkontrollen ved å gjøre reguleringen av internkontrollen tydeligere og mer helhetlig. Kravet om internkontroll i kommuner er i dag forankret i kommunelovens § 23. Det er videre en lang rekke bestemmelser i kommuneloven og særlovene om internkontrollarbeid. For eksempel er internkontroll knyttet til det fysiske miljø, til tjenestetilbudet til brukere og til forholdene for de ansatte.

Sentrale særlover som gir bestemmelser om internkontroll

- Helse- og omsorgsloven (§ 3-1) jf. forskrift om internkontroll i helse- og omsorgstjenesten
- Barnevernloven (§ 2-1) jf. forskrift om internkontroll etter barnevernloven
- Lov om sosiale tjenester i NAV (§ 5) jf. forskrift om internkontroll for kommunen i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Arbeidsmiljøloven/ HMS
- Internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet

Molde kommune har et elektronisk kvalitetsstyringssystem som skal ivareta kravet om internkontroll og kvalitetskrav som lover, forskrifter og egne standarder stiller.

Kvalitetssystemet Rettesnora består av fire moduler; kvalitetsdokumentasjon, avvikshåndtering og forbedringstiltak, risikostyring og balansert målstyring (BMS).

Årsrapporten 2015 omtaler kommunens arbeid på området. Det uttales blant annet:

... Det er lagt vekt på å fremme kultur for kvalitetsutvikling ved aktiv bruk av modulene.

Kvalitetsdokumentasjon ... Arbeidet med å få på plass all dokumentasjon og vedlikeholde den, er en

kontinuerlig oppgave. Modulen er et internt system som er lett tilgjengelig for alle kommunens ansatte.

Avvikshåndtering og forbedringstiltak ... I 2015 ble det meldt inn totalt 3.668 avvik (ca. 1.800 i 2012, 2.500 i 2013 og 3.500 i 2014). Sett i forhold til kommunens størrelse, burde avviksmeldingene vært flere. Dette tilsier at det fortsatt må jobbes med å vise nytteverdien i det å dokumentere og følge opp forbedringsarbeidet. Denne modulen er lett tilgjengelig for alle kommunens ansatte.

Risikostyring ... Det er besluttet at denne modulen skal tas i bruk i forbindelse med å få oppdaterte beredskapsplaner i alle enheter.

Internkontroll Kommunens enheter gjennomfører internkontroll i tråd med lover og forskrifter. Maler og metode for risikovurdering og internkontroll finnes delvis i kvalitetssystemet, og vil være mer fullstendig når all dokumentasjon er oppdatert der. Det har vært gjennomført flere tilsyn også i 2015. Tilsynsavvik har medvirket til å forbedre internkontrollrutiner og system, men fortsatt gjenstår arbeid for å få til et godt system for helhetlig oppfølging av kommunens internkontroll.

I spørreundersøkelsen kom det fram ulike utfordringer. Mens noen kunne påpeke at det ikke var utfordringer, pekte andre på blant annet følgende utfordringer eller risikoområder:

- Er sakene nok opplyst før vedtak?
- Generelt for stort volum på saksdokumentene
- Hvordan følger kommunestyret opp vedtak som de har besluttet?
- Helhetlig planlegging - samspill kommunale planer og budsjett
- Politikere og administrasjon må prioritere, ikke love mer enn det er ressurser til
- Kvalitet (er det nok fokus på kvaliteten på tjenestene og virkningene for bruker)
- Økonomi og effektiv ressursbruk
- Er det dårlig planlegging eller dårlig styring med ressursene når det er overskridelser?
- Balansert målstyring fungerer til tider lite tilfredsstillende
- Alle planverktøy; virksomhetsplaner, strategisk kompetanseplan m.v. passer ikke like godt til alle bransjer
- Upresise mål i mange enheter. Det er vanskelig å måle mange aktiviteter/ oppgaver
 - Budsjettmål, tilfredshet og sykefravær er det enkleste å måle, men kanskje ikke det viktigste
 - Kvalitative undersøkelser bør også vurderes
- Kvalitetskontroll og kvalitetssikring av lovpålagte oppgaver innen PLO og skole
- For mange styringssystemer – nye kommer til og de blir ikke benyttet som de skal og havner i glemmeboka – det er ikke nok tid til oppfølging av disse systemene
- Avslutte prosjekt, implementere og følge opp er vanskeligere enn å starte nytt

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Helhetlig planlegging – oppfølging av planer – rapportering.
- Implementering av kvalitetssystemet – avvikshåndtering.
- Tilrettelegging for god politiske styring (saksmengde, informasjon etc.)

3.2 Omstilling

Det skjer endringer og omstillinger i kommunal virksomhet. Dette kan være omorganisering og opplegging av driften som for eksempel overgang til mer hjemmebaserte tjenester. Bakgrunn for endringene og omstillinger er mange. De kan være motivert ut fra behovet for å spare penger, effektivisering/ forbedringsarbeid, faglig utvikling og nasjonale reformer som samhandlingsreformen og kommunereformen.

Stortinget har gitt tilslutning til å gjennomføre en **kommunereform**. Regjeringen har følgende mål for reformen: 1) Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne 2) Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling 3) Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner 4) Styrket lokaldemokrati

Det er planlagt å legge fram en samlet lovproposisjon om nye oppgaver til kommunene våren 2017, samtidig med en proposisjon om ny kommunestruktur.

Omstilling og endringer kan få både positive og negative konsekvenser for borgere/ brukere og ansatte. Det kan skape usikkerhet og føre til sløsing med ressurser om prosessene ikke er gode. Kommunene må ha kompetanse og kapasitet til å gjennomføre gode omstillingsprosesser. Informasjon og medvirkning i samsvar med lov og avtaleverk er sentralt. Ansattes medvirkning er forankret både i arbeidsmiljøloven og hovedavtalen. Arbeidsgiver har styringsrett og må følge spillereglene i lov og avtaleverk. Brukermedvirkning skal også sikres i omstillingsprosesser. Både på bakgrunn av gjennomførte prosesser i kommunene, og ikke minst forventet krav til større omstillinger, anses omstillingsarbeid som et risikoområde. Det er vesentlig at kommunene lykkes med omstillinger både av hensyn til kvalitet og økonomi.

Mangel på omstillingskapasitet og omstillingskompetanse kan ha som konsekvens dårligere arbeidsmiljø med flere sjukemeldinger, sløsing med ressurser, brudd på lov og avtaleverk og dårligere løsninger (for innbyggerne).

Fornyelse og innovasjon i offentlig sektor blir vektlagt. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er for eksempel en av fem langsiktige strategier «fornyelse og innovasjon». Molde kommune har tatt i bruk verktøyet Lean. Leanmetoden omtales i årsrapport 2015:

Lean anses i litteraturen som en virksomhetsstrategi, og startet som en filosofi i japansk bilindustri. Til tross for sin industrielle opprinnelse er filosofien tuftet på myke verdier som involvering, medarbeiderskap og respekt for mennesker og ressurser.

Lean retter fokuset mot brukerne, og det er i møte med brukerne at verdier skapes. Gjennom Lean jobbes det kontinuerlig med forbedring av arbeidsmåter, slik at ikke-verdiskapende aktiviteter kan avvikes og slik frigjøre tid og ressurser til verdiskaping for brukerne. Ved optimalisering av smarte arbeidsprosesser, er det aller viktigst å involvere de som kan mest om prosessene, nemlig medarbeiderne. Samarbeid må til for å nyttiggjøre ressursene, kreativiteten og den høye kompetansen kommunen har til rådighet på en best mulig måte.

Oppsummert kan Lean kalles en måte å tenke og arbeide på. Det er altså ikke et mål i seg selv å drive med Lean, men en strategi for å nå organisasjonens mål. En av forutsetningene for måloppnåelse er evnen til å tilpasse seg skiftende og varierte omgivelser og samfunnskrav, som kommunen kontinuerlig må forholde seg til. Dermed kreves utvikling og kontinuerlig forbedringsarbeid. Kultur for forbedring er grunnmuren i Molde kommunes arbeid med å implementere Lean som tenke- og arbeidsmåte.

Hensikten med Lean i Molde kommune presiseres i kommunens overordnede Lean-strategi, som ble vedtatt i kommunestyret i november 2015. «*Lean styrker organisasjonens evne til måloppnåelse. Gjennom forbedringskultur skal Molde kommune gjøre utvikling til en integrert del av den daglige driften.*»

Det kommer fram i samtale/ spørreundersøkelse at gjennomføring av omstilling og utvikling på viktige områder som gir utfordringer, og at det er eksempel på at stadige endringer sliter på de ansatte. Det blir også pekt på at omstilling er noe som må skje kontinuerlig og at kommunen har kompetanse på området og har hatt fokus på dette blant annet knyttet til kommunereformen.

Det framgår av Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022, Hovedmålområde, hovedmål og strategier at Molde kommune skal ha en effektiv og veldrevet organisasjon, herunder blant annet at:

- Organisasjonen skal preges av fleksibilitet, omstillingsevne og samarbeid i tråd med ROSE-filosofien. Organisasjonen skal ha kompetente og deltakende medarbeidere som gjennom medarbeiderskap og ledelse, tar og får ansvar.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Omstillingsprosesser

3.3 Brukermedvirkning

Brukermedvirkning på systemnivå (eldreråd, samarbeidsutvalg i skolen etc.) og individnivå er sentralt og blir mer vektlagt. Det er større krav om dette gjennom lovgivning.

Brukermedvirkning er viktig både for å sikre gode tilpassa tilbud og med tanke på effektiv bruk av ressursene i framtida. Med større behov og knapphet på ressurser vil kommunene kunne være avhengig av å ta i bruk den kapasitet brukerne, pårørende og frivillige representerer. Hvordan kommunene legger til rette for brukermedvirkning blir da viktig. Noen kommuner gjennomfører brukerundersøkelser. Kommunene har i økende grad lagt til rette for medvirkning blant annet fra ungdom/ungdomsråd. Brukerinvolvement og brukerperspektivet er fortsatt for dårlig ivarettatt i mange kommuner. I regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 ([Omsorg 2020](#)) er for eksempel en av fem langsiktige strategier «Sammen med bruker, pasient og pårørende».

Balansert målstyring i Molde kommune har målekort for ulike nivå. I tillegg til et hovedmålekort for kommunen totalt, har hver enhet også sitt eget målekort med kun enhetens indikatorer synlig. Resultat fra de to siste medarbeiderundersøkelsene (2012 og 2014) og flere brukerundersøkelser ligger inne. I årsrapport informeres det om enkelte brukerundersøkelser og resultater fra disse. Brukerundersøkelse innen barnehage viser at brukermedvirkning er blant områdene som skårer lavest.

Spørreundersøkelsen peker blant annet på utfordringer knyttet til å sikre elevdemokrati/ elevmedvirkning, brukermedvirkning ved tildeling av tjenester innen helse og omsorg og pårørende som ressurs.

Det framgår av Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022, Hovedmålområde, hovedmål og strategier at Molde kommune skal levere gode tjenester til sine innbyggere, herunder blant annet at:

- God service og brukertilfredshet skal prege all tjenesteyting.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Brukermedvirkning, herunder er følgende aktuelt:
 - Oppfølging av brukerundersøkelser
 - Brukermedvirkning på system- og individnivå

3.4 Etikk og åpenhetskultur

Kommuneloven skal legge til rette for en tillitsskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard. Etikk er en viktig del av all arbeidslivs praksis. Etikk er de verdiprioriteringer som ligger til grunn for enhver beslutning eller handling.

KS og Transparency International Norge (TI) anbefaler at kommuner har etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte, og at retningslinjene er behandlet av kommunestyret. KS og TI anbefaler at de etiske retningslinjene også blir gjort gjeldende for kommunale foretak.

Kommunen skal redegjøre i årsberetningen for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten og i kommunale foretak. Det er vesentlig at

Molde kommune har etiske retningslinjer for folkevalgte og ansatte i kommune som sist er endret 21. august 2014. Retningslinjene omtaler: formål, verdigrunnlag, samfunnsansvar, interessekonflikter, informasjon og omdømme, personlig fordeler, foreningsetikk, varsling av kritikkverdige forhold, generelt

Kommunen har utarbeidet en lederveiledning og refleksjonshefte

kommunen utarbeider og sikrer at det er oppmerksomhet rundt de etiske retningslinjene.

som er distribuert til ansatte og politikere.

Etikk omtales i årsrapport 2015:

I enhver organisasjon synliggjøres etiske utfordringer både i møte med personlige holdninger og ferdigheter, ulike valgsituasjoner, organisasjonskultur og innen ledelse. Etikk er en kontinuerlig refleksjon over hvordan ting kan være, hva som er rett og galt, rettferdig og urettferdig i ulike situasjoner. Etikk i Molde kommune handler også om at kommunens felles verdier i ROSE jevnlig løftes med en påminning om hvordan disse skal praktiseres når utfordringer oppstår. Å sette av tid til felles etisk og verdibasert refleksjon er også en viktig arbeidsmiljøfaktor.

Det er de faktiske handlingene hos ansatte og folkevalgte som danner grunnlaget for kommunens omdømme hos innbyggerne. Evne til å håndtere vanskelige etiske problemstillinger og til å ta gode valg styrker den faglige kvaliteten i tjenestene.

Innbyggernes tillit til folkevalgte og kommunens ansatte er en forutsetning for lokaldemokratiet. I en kommune med godt omdømme, øker de folkevalgtes handlingsrom som igjen gjør det mulig for kommunen å fylle rollen som god tjenesteyter, samfunnsutvikler, forvaltningsmyndighet og arbeidsgiver. Både offentlig og privat virksomhet møter i økende grad krav om samfunnsansvarlig drift. Samfunnsansvar handler blant annet om å forvalte ressursene på en måte som samsvarer med innbyggernes oppfatning av rett og galt. Skal innbyggerne ha tillit til kommunen, må folkevalgte og ansatte vise åpenhet både utad mot innbyggerne og internt i virksomheten.

Både ansatte og folkevalgte blir oppfattet som representanter for hele organisasjonen Molde kommune. Alle har derfor et selvstendig ansvar for å bidra til at tilliten og omdømmet til kommunen ivaretas. Utfordringene skal møtes gjennom å videreutvikle god kultur for åpenhet. Det skal være normalt og akseptert å ta opp vanskelige situasjoner i hverdagen til diskusjon. Gjennom å dele både gode og mindre gode erfaringer, er det lettere å finne nye måter å håndtere ulike problemstillinger på.

Ny lovgivning om varslere i arbeidsmiljøloven stiller krav til mer systematisk bruk av avviksmeldinger og tydelige kommunikasjonskanaler. Det er viktig å skape et arbeidsmiljø hvor de ansatte føler de kan ytre seg. Kommunene skal fremme yttringsfriheten i arbeidslivet.

Kommunal og moderniseringsdepartementet tar i brev datert 13.4.2016 opp kommunens innsats for å styrke de ansattes yttringsfrihet:

- «Det er viktig at så vel folkevalgte, ledere og ansatte er kjent med rammene for de ansattes yttringsfrihet... Kommunene bør først og fremst sørge for at de ikke har retningslinjer eller reglement som går for langt i å begrense de ansattes yttringsfrihet. Kommunene bør gjennomgå slike reglementer mv. og vurdere om de er i tråd med gjeldende rett... Det er viktig å skape et arbeidsmiljø hvor de ansatte føler de kan ytre seg. Kommunene bør sette seg mål om å ha en åpen yttringskultur i kommunen, der ansatte i kommunen kan bruke yttringsfriheten sin. De ansatte i kommunene sitter på viktig kunnskap og har informasjon som kan bedre både samfunnsdebatten og kvaliteten på tjenestene. Samtidig må kommunene sikre at ledere og folkevalgte godtar at ansatte ytrer seg om kommunale forhold. Dette kan gjøres gjennom holdningsskapende arbeid om yttringsfrihetens grenser og innholdet i lojalitetsplikten».

Mange profesjonsgrupper har yrkesetiske retningslinjer. Retningslinjene omhandler en rekke ulike konkrete situasjoner og problemstillinger. Målet med yrkesetiske retningslinjer er å skape en felles plattform for en yrkesgruppe, som skal stimulere til refleksjon over egen praksis. Formålet er å videreutvikle gode holdninger og god praksis. Eksempler på slike retningslinjer er:

- Yrkesetiske retningslinjer for helsefagarbeidere ([Delta](#)) omhandler ydmykhet, respekt, kollegastøtte, egenverd, samfunnsansvar, empati og taushetsplikt.
- [Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere](#) vektlegger blant annet at grunnlaget for all sykepleie skal være respekten for det enkelte menneskets liv og iboende verdighet. Sykepleie skal baseres på barmhjertighet, omsorg og respekt for menneskerettighetene og være kunnskapsbasert.
- [Etliske retningslinjer for leger](#) understreker blant annet at legen skal bygge sin gjerning på respekt for grunnleggende menneskerettigheter, og på sannhet og rettferdighet i forhold til pasient og samfunn.

Det er viktig for demokratiet og rettsikkerheten til borgerne at kommunen legger til rette for **åpenhet og innsyn** i den virksomhet kommunen bedriver. Kommune-loven slår fast at kommuner plikter å drive aktiv informasjon om sin virksomhet, og at forholdene skal legges best mulig til rette for offentlig innsyn i den kommunale forvaltning. Partene i en sak som behandles i kommunen har rett til partsinnsyn i egen sak etter forvaltningsloven. Alle har rett til innsyn i saksdokument, journaler og lignende register etter offentlighetsloven. Kommunen har i noen tilfeller likevel hjemmel og plikt til å unnta opplysninger/ dokumenter fra innsyn.

Økonomiske misligheter omfatter alt fra korrupsjon, regnskapsmanipulasjon, underslag, urettmessige belastninger av private utgifter etc. Begrepet misligheter er ikke et rettslig begrep, men benyttes i revisjonen som en fellesbetegnelse for tilsiktede handlinger som er utført for å oppnå en fordel for seg selv eller andre. I den norske straffeloven er **korrupsjon** definert som å kreve, motta eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag. Etske retningslinjer gir gjerne føringer knyttet til disse forholdene.

Det framgår av Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022, Hovedmålområde, hovedmål og strategier at Molde kommune skal ha en effektiv og veldrevet organisasjon, herunder blant annet at:

- Åpenhet og god kommunikasjon skal prege all kommunal virksomhet.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Etikk og åpenhetskultur, herunder aktuelt tema:
 - Oppfølging av etske retningslinjer

3.5 Kompetanse og rekruttering

Kommunen får stadig flere lovpålagte oppgaver, som krever stor grad av kompetanse hos de ansatte. Kompetanse er blant annet viktig med tanke på framtidig behov innenfor pleie og omsorg. I vedlegg 3 vises anslag for framtidig behov for kompetanse innenfor noen sektorer.

Regjeringen har handlingsplan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i kommunale helse- og omsorgstjenester (Kompetanseløft 2020). I Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste blir blant annet lederkompetanse og utfordringer knyttet til rekruttering av ledere tatt opp. Ledere har fått flere og mer komplekse oppgaver.

De største risikoområdene eller utfordringene for kommunene knyttet til kompetanse og rekruttering framover er å sikre riktig og tilstrekkelig kompetanse i kommunen, slik at dagens og framtidens behov dekkes. Det er også viktig hvordan kompetansen internt i kommunen nyttes, bruk av stab/ støttefunksjoner, spesialkompetanse etc.

Molde kommune har utarbeidet en strategisk kompetanseplan. I årsrapport 2015 gis informasjon om planen:

Strategisk kompetanseplan som styringsdokument gir viktige føringer for kompetansearbeidet og bidrar til at kommunen skaffer, mobiliserer, utvikler og avvikler kompetanse på prioriterte områder på grunnlag av vedtatte mål og føringer. En bevisst, systematisk og strategisk satsing på kompetanse er viktig for at kommunene skal lykkes både som samfunnsutvikler og som velferdsprodusent. Nyttiggjort kompetanse i tjenestene er Molde kommunes viktigste ressurs. Kommunen fokuserer på fellesskapets erfaringslæring i det daglige arbeidet. Det er et krav til alle ansatte om å delta i tiltakene. Det forventes at alle tar personlig ansvar og deler raust av sin kompetanse. På bakgrunn av overordnede strategier og tiltaksplaner, gjennomfører hver sektor, enhet og avdeling egne analyser og utarbeider tiltaksplan for å nå sine mål. Strategisk kompetanseplan lenkes opp mot arbeidsiverstrategien og implementeres gjennom analyser, tiltaksplaner, foredrag og e-læringsleksjoner over relevante tema. I 2016 videreføres fokuset på strategisk kompetanseledelse for å nå kommuneplanens mål, blant annet gjennom videre satsing på «Ledelse av prosesser», Mini-Lean-opplæring og

oppstartsprogram for nyansatte. Den nye medarbeiderundersøkelsen (10FAKTOR), som kommunen innfører fra 2016, bygger også på flere av de samme prinsippene som strategisk kompetanseplan.

Innenfor skolesektoren er det nye krav til utdanning. I årsrapport 2015 gis det informasjon:

Nye kompetansekrav for undervisning i basisfag. 15. juni 2015 vedtok Stortinget endring av opplæringsloven § 10.2. med virkning fra 1. august 2015. For å undervise i fagene norsk, engelsk og matematikk kreves det 30 studiepoeng på barnetrinnet og 60 studiepoeng på ungdomstrinnet. Det er skoleeier som har ansvaret for at kompetansekravene er oppfylt. Mange dyktige lærere som underviser i de aktuelle fagene, oppfyller ikke de formelle kompetansekravene. Kommunene har en overgangsperiode på ti år for oppfølging av vedtatte kompetansekrav. Inneværende skoleår har tre pedagoger i Molde kommune fått innvilget videreutdannings-tilbud. Fra høsten 2016 blir det satt et tak på 12 deltakere.

På området pleie- og omsorgstjenesten opplyses det i årsmelding 2015 om utfordringer knyttet til rekruttering:

Rekruttering og tilgang på nødvendig kompetanse vil være en av hovedutfordringene i årene fremover. Halvparten av ansatte med 3-årig helsefagutdanning, assistenter og hjemmehjelpere er over 55 år. For høyskoleutdannede er gjennomsnittsalderen lavere, men utviklingen de siste årene viser at det er utfordrende å rekruttere denne gruppen.

Det kommer fram i spørreundersøkelsen at blant annet kompetansen på økonomiområdet rekruttering av høyskoleutdanna er en utfordring. (PPT, Ergo/fysio/rehab, tilsynslegetjenesten begrenset ressurser og stigende etterspørsel.)

Det framgår av Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022, Hovedmålområde, hovedmål og strategier at Molde kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og være en effektiv tjenesteleverandør, herunder blant annet at:

- Kommunen skal rekruttere og beholde arbeidstakere med høy utdanning og god kompetanse tilpasset kommunens behov.
- Kommunen skal til enhver tid ha høy egenkompetanse på alle tjenesteområder.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Kompetanse og rekruttering, herunder er aktuelle områder:
 - Oppfølging av strategisk kompetanseplan

3.6 Arbeidsmiljø, sykefravær og helhetskultur

Lønn og sosiale utgifter er en stor utgift for kommunen, og et høyt sykefravær fører til store kostnader for kommunen. Sykefraværet varierer fra virksomhet til virksomhet og kan ha direkte konsekvenser på tjenestekvalitet og service. Når det er få ansatte på et område, blir kommunen mer sårbar.

En reduksjon av sykefraværet er vesentlig både for ansatte, kommunen som organisasjon og samfunnet. Lederskap, kollegaskap, organisering, organisasjonskultur med åpenhet og medbestemmelse, personalpolitikken og arbeidsgiveransvaret er sentralt for å sikre et godt arbeidsmiljø og effektiv bruk av personellressursen. Forskning viser at sosial støtte fra kolleger er en viktig buffer mot stress, sykdom og overbelastning.

Kommunene har særlig innenfor helse og omsorg flere deltidsstillinger. Mange kommuner arbeider for å sikre flere heltidsstillinger. Deltidsansatte har ca. ett prosentpoeng høyere sykefravær enn heltidsansatte. Heltidsstillinger vil kunne kreve større fleksibilitet både fra arbeidsgiver og ansatte.

Utviklingsprogrammet «*Sammen om en bedre kommune*» lanserer en modell som viser kostnader og gevinster ved redusert deltid. Faktorer som ligger inne i modellen er direkte og indirekte økonomiske konsekvenser, konsekvenser for medarbeidere og konsekvenser for brukerne. Kunnskapen og mulighetene som ligger i en heltidskultur er etter hvert godt dokumentert. Målet med «*Sammen om en bedre kommune*» er å formidle de positive konsekvensene heltidsstillinger har for arbeidstaker, arbeidsgiver og tjenestetilbudet.

I årsrapport for 2015 opplyses det at sykefraværet holder seg stabilt på 8,5 prosent. I årsrapport 2015 er det tatt inn en oversikt over sykefravær i perioden 2012 til 2015 fordelt på ulike sektorer, se vedlegg 6. Vedlegget viser også kommunestatistikk for sykefravær utarbeidet av KS. Sykefraværet er særlig stort blant turnuspersonell.

Årsrapporten omtaler de strategi- og plandokumenter på arbeidsgiverområdet som Molde kommune har. Sykefravær omtales slik:

Molde kommune har jobbet målrettet med å redusere sykefraværet. Gjennom prosjektet «*Sammen om en bedre kommune*» har politikerne, tillitsvalgte og administrasjonen arbeidet strategisk og godt. I 2015 var sykefraværet på konsernnivå på 8,6 pst. Satsing på god lederkompetanse, e-læring innen personalhåndtering, jevnere arbeidsbelastning i arbeidsfellesskapet og tydeligere forventninger på hvilken helse som kreves i de forskjellige jobbene har gitt gode resultater. Digitalisering, Lean og strategisk kompetanseutvikling har hatt fokus i 2015. Dette har ved oppstart gitt en ekstra belastning på noen arbeidsområder. Det forventes at resultatet av dette arbeidet vil gi enda lavere sykefravær i årene som kommer. Molde kommune hadde på siste nasjonale måling (4. kvartal 2014 - 3. kvartal 2015, kilde PAI/KS) lavere sykefravær enn kommunegruppe 13. Det er bra at målet i kommuneplanen er nådd, men måltall på sykefravær på maks 6,0 pst. fravær er realistisk og det arbeides systematisk for å nå dette.

Kommunestyre vedtok på møte 22. mai 2016 Arbeidsgiverstrategi 2016-2022. I 2015 ble det utarbeidet plan for ansattes rett til medbestemmelse. Arbeidsgiver (politisk og administrativ ledelse) og arbeidstakerorganisasjonene skal aktivt benytte Hovedavtalene (kommunalt og statlig avtaleverk) for å skape et best mulig samarbeidsgrunnlag mellom partene.

Det framgår av Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022, Hovedmålområde, hovedmål og strategier at Molde kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver, herunder blant annet at:

- Sykefraværet skal ligge under gjennomsnittet for kommunegruppen.
- Det skal være høy jobbtillfredshet og trivsel på arbeidsplassen.
- Arbeidsgiver skal gi klare forventninger til den enkeltes arbeidsinnsats og deltakelse i kommunens arbeidsmiljø.
- Kommunen skal fjerne uønsket deltid.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Arbeidsmiljø og sykefravær blant turnuspersonell

3.7 Barn og unge

Kommunene har mange ansvarsområder knyttet til barn og unge; barnehage, skole, barnevern, kultur, helsestasjon etc. Tjenestene er vesentlige både i forhold til enkeltindivid og samfunnet.

Barn og ungdom skal sikres gode og trygge oppvekst- og levekår, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering. Alle skal ha likeverdige tilbud og muligheter. Tverrfaglig arbeid innad i kommunen og sammen med andre er viktig for å motvirke marginalisering, bidra til utjevning av levekårsforskjeller og fremme barn og

ungdoms deltakelse i og innflytelse på ulike samfunnsområder. Kommunen skal, i sin rolle som skole- og barnehageeier, fremme likestilling og motvirke diskriminering på barnehage- og grunnopplæringsområdet.

Barn og unge med særlige behov har rett til nødvendig hjelp til rett tid, og innsatsen må samordnes.

Kommunen skal sikre at elevene har et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. Med formål å forebygge sosial ulikhet, skal barn og unges oppvekstsvilkår gis prioritet og deres stemme skal høres. «Barn og unges interesser» skal ivaretas i planlegging. FN sin barnekonvensjon sier at barn har rett til å gå på skole, rett til hvile, fritid og lek og rett til å si sin mening i alt som angår det. FNs barnekonvensjon inneholder 42 punkter som sier hvilke rettigheter alle barn har.

Det pågår et arbeid i Molde kommune med å utarbeide **Barne- og ungdomsplan 2016-2026**. Planen skal være en strategisk og overordnet kommunedelplan og skal ses i sammenheng med Molde kommunes kommuneplan samfunnsdel 2013-2022. Barne- og ungdomsplan skal være koblet til arealplan. Planen skal følge opp kommunens målsettinger. Viktige utfordringer i planarbeidet er å fremme folkehelse, etterstrebe bedring av helhetlig arbeid, styrke samhandling, bedre koordinering og styrke overganger i tjenesteflyten.

Barnevernstjenesten i kommunene som utfører det daglige løpende arbeidet etter barnevernloven. Barneverntjenesten skal blant annet gi råd og veiledning, foreta undersøkelser, treffe vedtak etter loven eller forberede saker for behandling i fylkesnemnda samt iverksette og følge opp saker. De siste årene har de kommunale barnevernstjenestene blitt styrket gjennom etablering av nye øremerkede stillinger, og kompetanse- og samhandlingstiltak. Barn og unge skal høres i forhold som angår dem.

Barnevernstjenesten i Molde kommune er organisert som en interkommunal tjeneste for Molde, Midsund, Aukra og Eide kommuner, med Molde som vertskommune. I 2015 ble det etablert en barnevernsvakt som er et tilbud som er tilgjengelig hele døgnet. Et eventuelt forvaltningsrevisjonsprosjekt i barnevernssamarbeidet bestilles av kontrollutvalget i vertskommunen.

KOSTRA-tall viser andel barn med barneverntiltak i Molde kommune i forhold til innbyggere 0-17 år er noe lavere enn gjennomsnittet landet uten Oslo (4,0 % mot 4,8 %). Kommunen har hatt en stor variasjon de siste årene når det gjelder andel undersøkelser i barnevernet som er gjennomført innen frist. I 2015 ble 69 % av undersøkelsessakene gjennomført innen frist. Dette er lavere enn kommunegruppen (85 %) og landet uten Oslo (82 %), jf. vedlegg 1.

Kommunebarometeret for 2016 for barnevern viser at Molde kommune er plassert som nummer 322 blant landets kommuner. Dette er en tilbakegang på 27 plasser fra 2015.

I årsrapport 2015 sies følgende om barneverntjenesten under avsnitt om framtidige utfordringer:

Tjenesten vil i 2016 bruke tid på å få implementert ny organisering for å sikre rett hjelp til rett tid for brukerne. Tjenesten vil fortsatt ha utfordringer med å nå de mål som er satt om reduksjon av fristbrudd og god kontinuitet i samarbeidet med barn og familier. Etablering og drift av barnevernsvakt for det interkommunale samarbeidet er et viktig satsningsområde for tjenesten i 2016. Økning i mottak og bosetning av enslige, mindreårige flyktninger og andre minoritetsfamilier i 2015 og 2016 gir økt arbeidsmengde for barneverntjenesten. Alle enslige, mindreårige som bosettes skal ha vedtak fra

barneverntjenesten og følges opp deretter. Med ny organisering har tjenesten etablert et eget team som har et særlig fokus og kompetanse på dette arbeidet.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal være en lett tilgjengelig og gratis tjeneste, med fokus på helsefremming, forebygging og tidlig intervensjon. De siste årene har det vært fokus på å styrke og videreutvikle tjenesten. Gjennom statsbudsjettet har kommunene fått økt midler til satsing på helsestasjon og skolehelsetjeneste. Kommunene har i varierende grad prioritert dette. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lavterskeltilbud til gravide, og for barn (og foreldre) i aldersgruppen 0 til 20 år. Tjenesten er lagt til helsetjenesten i Molde kommune. I årsrapport 2015 omtales utfordringen innen tjenesten. Utfordringene som nevnes er:

Helsestasjon og skolehelsetjenesten har blitt styrket i 2014 og 2015 og nærmer seg de normkravene som Helsedirektoratet har satt.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT eller PP-tjenesten) skal i tillegg til arbeid for enkeltbarn også arbeide forebyggende slik at barnehagen og skolen kommer i forkant av problemer og lærevansker. Det er forventning om at mer tid skal brukes til å bistå i forebyggende arbeid og i kompetanse- og organisasjonsutvikling (regjeringen.no). Molde kommune har PPT sammen med Midsund kommune og Aukra kommune. Molde er vertskommune. PPT er organisatorisk lagt til helsetjenesten i Molde kommune. I årsrapport 2015 omtales utfordringen innen PPT. Utfordringene som nevnes er:

Utfordringen innen PPT er å møte kravet om kompetanseheving og organisasjonsarbeid i skolene og samtidig ivareta individrettet arbeid med knappe ressurser. Antall elever med psykiske vansker krever tett oppfølging for å forhindre økt fravær og frafall i skolen. PPT deltar i opplæring rundt mobbeproblematikk, og må jobbe mot å nå ut til skolene med kunnskapen og kompetansen.

I oppfølgingen av forvaltningsrevisjonsrapport om kvalitet i grunnskolen anbefalte revisjonen i 2014 at kontrollutvalget holdt seg orientert om vikarsituasjonen i grunnskolen og planlagt sak om organisering og dimensjonering av PP-tjenesten.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Kommunebarometeret for 2016 viser at Molde kommunes på barnehageområdet plasseres som nummer 343 blant landets kommuner. Dette er en forbedring på 30 plasser fra 2014.

Alle de 27 barnehagene i Molde har deltatt i prosjektet «Vennskap på ramme alvor - kompetanseutvikling i Moldebarnehagene». Målet for prosjektet har vært kompetente voksne som gode tilretteleggere for vennskap. I rapporten fra 2016 synliggjøres det arbeidet som har foregått i barnehagene.

Brukerundersøkelse innen barnehageområde viser følgende resultat for barnehageområdet:

Kommunens tjeneste på barnehageområdet innbefatter kommunal og privat barnehagedrift. Barnehagene leverer gjennomgående svært gode resultat. På spørsmål om hvor fornøyd foresatte er med barnehagen er samlet gjennomsnittet 5,2, der kommunale får 5,1. Gjennomsnittet for samtlige spørsmål er 5,0 der kommunale får 4,9. Svarprosenten for kommunale er 57,0 pst. og for private 52,0 pst. Resultatene bearbeides og er grunnlag for kontinuerlig forbedringsarbeid og for kommunens arbeid som barnehagemyndighet. Det er best resultat på tilgjengelighet, respektfull behandling og trivsel. Dette synliggjør at barnehagene har høy kompetanse på svært sentrale parameter. Fysisk miljø, brukermedvirkning og informasjon har lavere skår. Viktighet av pedagogkompetanse, behov for økt kompetanse blant vikarer, bedre renhold, ønske om mer uteaktivitet og fokus på sunt kosthold var tema foreldre mener bør forbedres.

Kilde: Årsrapport 2015, Molde kommune

Grunnskolen skal bygge på prinsippet om likeverdig og tilpasset opplæring for alle. Det har blant annet vært fokus på læringsresultat, tidlig innsats og læringsmiljø herunder mobbing. Skoleområdet i Molde kommune består av 7 barneskoler, 2 ungdomsskoler, 3 kombinerte barne- og ungdomsskoler og Molde voksenopplæringscenter. I grunnskolen var det i 2015 ca. 236 pedagogårsverk. I tillegg var 18,9 årsverk knyttet til lederoppgaver.

KOSTRA viser at gjennomsnittlige grunnskolepoeng i 2015 var tilnærmet likt snittet for landet uten Oslo. Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning var i 2015 noe høyere enn kommunegruppen og landet uten Oslo (8,9 % mot 7,4 % og 7,9 %), se vedlegg 1.

Kommunebarometeret for 2016 gav på grunnskoleområdet Molde kommune en plassering som nummer 36 blant landets kommuner. Dette er en forbedring på en plass fra 2014. I årsrapport 2015 gis det generell og spesiell informasjon om **utfordringer** på skoleområdet:

- Skoleområdet har fortsatt vesentlige utfordringer innen tilpasset opplæring eller spesialundervisning, men tendensen er positiv med gradvis redusert behov. Samtidig registreres det en klar økning av elever som har psykiske utfordringer og vansker. I løpet av 2015 fikk flere skoler behov for iverksetting av nye og utvidete tiltak for elever med spesielle behov. Aktuelle skoler ble samlet styrket med kroner 0,2 mill. kroner fra fellesområdet gjennom året. I kommunestyret 13. november 2014 ble ny struktur for innføringstilbudet 1.–7. trinn vedtatt. Dette medførte at også elever i 1. og 2. trinn skulle gå i innføringsklassene og derigjennom økte utgifter i form av økt voksentetthet. Innføringsklassene har en mer krevende undervisningsform, med færre elever per voksen enn i de ordinære klassene.
- Rektorene peker gjennomgående på behovet for økt ramme til gruppedeling og andre differensieringstiltak. I tillegg økte elevtallet i skoleåret 2015/2016. Flere elever og klasser utløser et større ressursbehov. Elevtallet i kommunen er nå stigende etter flere år med nedgang, prognoser indikerer en klar økning i elevtallet frem mot 2025.
- Gjennomgående ligger Molde kommune på landsgjennomsnittet på de fleste områder som er kartlagt. Elevundersøkelsen viser god trivsel, men forekomsten av mobbing økte i 2014. Foreløpige tall fra høsten 2015 viser en positiv utvikling. Videre får elevene god støtte fra lærerne i læringsarbeidet. Skolene bør fortsatt ha fokus på elevmedvirkning. Nasjonale prøver viser at det er utfordrende å nå de kommunale målene. For mange elever presterer på laveste mestringsnivå og for få på høyeste mestringsnivå. De nasjonale prøvene er en indikator på skolens kvalitet, selv om de prøver bare en liten del av skolens virksomhet.

Utenforskap

Ungdom som står i fare for å falle ut eller faller ut av videregående opplæring, kan ha sammensatte livsutfordringer som levekårsproblematikk, psykiske vansker eller sosiale problemer. «Ny GIV» var regjeringens satsing for økt gjennomføring i videregående opplæring. Folkehelseprofil 2016 peker på at frafallet er en betydelig folkehelseutfordring.

Folkehelseprofilen viser noen data for situasjonen blant ungdom, se vedlegg 4. Molde kommune oppnår på de fleste områder bedre eller tilnærmet likt resultat som gjennomsnittet i fylket og landet uten Oslo.

Det er økende fokus på utenforskap.

Utenforskap

Utenforskap betegner mennesker eller grupper som står på utsiden av fellesskapet. Det kan være personer som står utenfor skole- og arbeidsliv som har et svært begrenset sosialt nettverk eller som ikke opplever tilhørighet til storsamfunnet. Utenforskap er et strukturelt samfunnsproblem. Det har store konsekvenser som er til hinder for at enkelte mennesker kan leve gode liv.

Gjennomføring av videregående opplæring viser at 61,7 % av 2009-kullet gjennomførte på normert tid mot 57 % i fylket. I tillegg gjennomførte 16 % videregående opplæring på mer enn normert tid i Molde kommune, tilsvarende tall for fylket var 16,3 %, se vedlegg 4.

Utenforskap er hovedsatsinga til KS de neste årene, og er knyttet til oppfølging av mennesker som faller utenfor skole og arbeidsliv.

Det kommer blant annet fram følgende utfordringer/ risikoområder i spørreundersøkelse/ samtale:

- Barnevern - bemanningsmessige utfordringer – sliter med å få unna meldinger/ saker enheten mottar
- Helhetlige tilbud til barn og unge
- Tverrsektorielt perspektiv og fokus (hver enhet er opptatt med sitt)
- Helsestasjon, skolehelsetjeneste (kommunens forebyggende arbeid i skolehelsetjenesten)
- Flere fattige ungdommer – for få arbeidsplasser for unge
- Psykisk helse
- Skole- og barnehagesektoren – voksentetthet – bemanning – barns sikkerhet i barnehage.
- Hvordan lykkes Moldeskolene med tilpasset opplæring? (oppfølging av planen «Plass for alle»)
- At alle barn som trenger det får den spesialpedagogiske hjelpen som de har krav på.
- PPT - begrenset ressurser og stigende etterspørsel – hjelp til tidlig innsats

Det framgår av Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022, Hovedmålområde, hovedmål og strategier at Molde kommune skal levere gode tjenester til sine innbyggere, herunder blant annet at:

- Grunnskolen i Molde skal være blant de 10 beste i landet
- Det skal være tilbud om barnehageplass til alle som har behov
- Det skal være god sammenheng i utdanningsløpet fra barnehage, til grunnskole og til videregående skole
- Alle tjenester i kommunen skal bidra til å fremme helse og forebygge sykdom

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Barn og unge, herunder er aktuelle områder:
 - Helhetlige tilbud til barn og unge
 - Barnevern
 - Tidlig innsats i barnehage og skole – tilpasset opplæring
 - Utenforskap – psykisk helse – mobbing
 - Oppfølging av barne- og ungdomsplan 2016-2026

3.8 Helse og omsorg

Kommunene har ansvar for å sørge for gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det, uavhengig av alder eller diagnose. Helse og omsorg er den største sektoren i kommunen, og har brukere som kan være sårbare med stor avhengighet av kommunen.

Samhandlingsreformen er fremdeles under iverksetting og gir kommunene utfordringer. Fastlegen rolle er blant annet sentralt for å lykkes med reformen. Kommunene har inngått samarbeidsavtaler med helseforetaket. Iverksetting av avtalen er viktig for å kunne nå sentrale mål i samhandlingsreformen knyttet blant annet til helhetlige tilbud for bruker/ pasient og kvalitet på tjenestene.

Utvikling av hjemmebasert tjenester er en prioritert oppgave i de fleste kommuner. Det kan være utfordringer knyttet til en overgang fra høy grad av institusjonstjenester til mer bruk av hjemmetjenester. Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 (Omsorg 2020) har som en av fem langsiktige strategier: «Den nye hjemmetjenesten».

Videre er det utfordringer knyttet til tilstrekkelig tilbud innenfor tjenester som rehabilitering og psykisk helsevern og rus. Personer med psykiske lidelser har ofte behov for tjenester fra ulike deler og sektorer i hjelpeapparatet. Det samme gjelder også for rusavhengighet.

Kommunene skal ha systemer som sikrer at brukere/ pasienter med psykiske lidelser (vansker) og/ eller rusavhengighet får et helhetlig og koordinert tilbud.

Det blir i ulike sammenhenger pekt på behovet for økt innsats innenfor psykisk helse og rus, Noen eksempler gis i boksen under.

- Utfordringsbilde innen psykisk helse og rus: 1) Blant de vanligste plager og problemer i befolkningen 2) Mangler i det kommunale psykisk helse- og rustilbudet til alle brukergrupper 3) Stor uønsket variasjon i tilbud 4) Manglende koordinering av tjenester. (Meld. St. 26 (2014-2015) «Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet»)
- 77 % av befolkningen mener at behandlingstilbudet innen psykisk helse må styrkes. Kun 13 % vurderer tilgjengeligheten på psykisk helsehjelp i sin kommunehelsetjeneste som god. (Kommunal rapport TNS Gallups helsepolitiske barometer for 2016)
- «Samhandlingsreformen legger til grunn at kommunene skal ta større ansvar for behandling og oppfølging av pasienter også innen psykisk helse og rus. Dette preger dagens situasjonsbilde for både kommuner og helseforetak i Møre og Romsdal, og som krever mer og bedre samhandling mellom de ulike tjenestene». (Utkast til Samhandlingsstrategi med handlingsplan for pasienter med rus- og psykiske helseplager)

Tiltak innenfor psykisk helse og rus forventes fortsatt å få økt oppmerksomhet. Kommunene må ha særlig oppmerksomhet på tidlig intervensjon og forebyggende innsats mot barn og unge i risikozonen.

Kommunene har etter helse- og omsorgstjenesteloven en plikt til å legge til rette for at den enkelte bruker/ pasient får et helhetlig og koordinert tjenestetilbud. For å sikre dette stilles det krav til samhandling mellom tjenesteyterne. Det stilles også krav til at personer med langvarige og sammensatte tjenester skal få tilbud om individuell plan og/ eller koordinator. I tillegg stilles det krav til at kommunens skal ha en koordinerende enhet.

Molde kommune skal levere gode tjenester til sine innbyggere og være en effektiv tjenesteleverandør. Det framgår av Kommuneplanens samfunnsdel 2013-2022, Hovedmålområde, hovedmål og strategier blant annet:

- Hjemmetjenester og heldøgns omsorgstjenester skal være tilgjengelig når behov oppstår
- Alle tjenester i kommunen skal bidra til å fremme helse og forebygge sykdom
- All tjenesteyting skal skje til rett tid, med riktig mengde og kvalitet

Kommunebarometeret viser at Molde kommunen for eldreomsorg er plassert på plass 345 blant kommunene i landet. Det er en tilbakegang på 32 plasser fra året før. For ytterligere informasjon om kommunebarometeret viser vi til vedlegg 5. Det opplyses i årsmelding 2015 at det er fokus på å sikre kvalitet på tjenesten, blant annet gjennom kartlegging og dialog med søkere. Det gjennomføres opplæring og veiledning av personalet i metodiske verktøy for å sikre en god og standardisert praksis.

Molde kommune har over lengre tid brukt mer ressurser til pleie- og omsorgstjenester inkludert tiltak funksjonshemmede enn sammenlignbare kommuner. I 2013 og 2014 hadde sektoren store negative avvik fra tildelte budsjetterammer (ca. 16 mill. kroner i 2013 og 31 mill. kroner i 2014). I slutten av februar 2015 pekte rådmannen ut en intern prosjektgruppe som fikk i mandat å kartlegge årsakssammenhenger som forklarer Molde kommune sin høye ressursbruk til pleie- og omsorgstjenester sammenlignet med andre kommuner. Kommunestyre behandlet i møte 17.12.2015 i sak 108/15 resultatene fra gjennomgangen. Det framgår av saksframlegget at de viktigste konklusjonene fra sluttrapporten er:

- Molde kommune skal, dersom nivået på tjenester skal være sammenlignbart med gjennomsnittet i KG13 (kommunegruppe), bruke om lag 15 mill. kroner mer (*enn kommunegruppen*) til tjenester innen pleie- og

omsorg pga. alderssammensetning i befolkningen.
• Molde kommune må lykkes i nedbygging av institusjonskapasiteten fra 246 til 230 plasser innenfor vedtatte økonomiske rammer for å nærme seg kommunegruppen i antall institusjonsplasser/andel av rammen brukt til institusjonsdrift. • En videre oppbygging av tjenester i hjemmet innen pleie- og omsorg vil måtte skje ved en omfordeling av ramme fra institusjonsdrift, jfr. potensialet synliggjort ved omgjøring av plasser i langtidssykehjem til heldøgnsbemannet bofellesskap. • Dersom Molde kommune ønsker å prioritere og opprettholde nivået på tjenester innen tiltak for funksjonshemmede på samme nivå som i dag, utgjør dette også om lag 15 mill. kroner pr år med dagens brukeromfang. • Molde kommune må gå gjennom nivået på brukerbetalingen for ulike tjenester, og vurdere om noen av tjenestene kan prises høyere slik at nivået på brukerbetaling blir mer likt med gjennomsnittet i KG13. • Molde kommune må etablere bedre styringsindikatorer for både økonomi, aktivitet, og ressursbruk for alle deler av virksomheten, innføre hyppigere rapportering av alle indikatorene og ha tett oppfølging ved avvik.

I årsrapport 2015 omtales de økonomiske utfordringene og endringsarbeid på pleie- og omsorgsområdet:

Økonomistyringen av de lovpålagte tjenestene er utfordrende og oppgavene øker tidvis mer enn ressurs-tilgangen. Pleie- og omsorgstjenesten har de siste årene gjennomført en rekke innsparings- og omstillingstiltak for å øke effektiviteten. Eksempler på dette er spesialisering av sykehjemmene, sammenslåing av hjemme-tjenestedistrikt sentrum og vest, innføring av elektroniske arbeidslister og bruk av håndholdte enheter i hjemmetjenesten, etablering av døgnbemannet bofellesskap ved Gotfred Lies plass og Råkhaugen, samt avvikling av 16 døgnplasser i institusjon. Innføring av HPH og iverksetting av hverdagsrehabilitering fra 2016, er tiltak som skal bidra til ytterligere effektiv bruk av ressurser og forbedre kvaliteten og flyten i tjenestene.

I årsrapport 2015 gis det informasjon om utfordringer på helseområdet:

Omstruktureringen av sykehjemmene og hjemmetjenesten samt hurtigere utskriving fra sykehuset, med større krav til medisinsk oppfølging, gjør at behovet for sykehjemsleger er større enn ressursene tillater. Spesielt vises dette på Kirkebakken omsorgssenter. Sykehusene forventer bedre oppfølging etter behandling og rehabilitering. Manglende kapasitet til forebygging og rehabilitering gir økt press for pleie- og omsorgstjenestene. Opprettelse av hverdagsrehabilitering i 2016 er en gledelig styrking.

I årsrapport 2015 skisseres utfordringer innen pleie og omsorgsområdet:

Pleie- og omsorgstjenesten har som mål at innbyggerne skal kunne bo lengst mulig i eget hjem. Molde kommune har en høyere andel av pleie- og omsorgstjenestene knyttet til institusjonsdrift enn kommunegruppe 13. Her utfordres tjenesten på å vri tjenesteprofilen fra institusjon til hjemmebasert omsorg. Kommunenes helse-, omsorgs- og rehabiliteringstjenester må dimensjoneres slik at de til enhver tid har tilstrekkelig kapasitet og kvalitet. Dette vil bli den største utfordringen i årene fremover. Prognoser viser at antall eldre over 80 år vil øke fra 1.265 i 2016 til 2.735 i 2040, tilsvarende 116,0 pst. Kommunens dekningsgrad på institusjonsplasser er i 2016 på 18,0 pst. Inkluderes bolig med heldøgns omsorg, er dekningsgraden 21,0 pst. Uten videre utbygging av kapasitet, vil kommunen i 2040 ha en dekningsgrad på ca. 10,0 pst. Planlegging med analyse av demografisk utvikling og nødvendig utvidelse av kapasiteten for heldøgns omsorg i Molde kommune har startet opp. Samhandlingsreformen har gitt kommunen økt ansvar for å yte helse- og omsorgstjenester. Hovedmålet i reformen er forebygging og tidlig innsats. En større del av helse- og omsorgstjenestene skal gis og følges opp der folk bor i kommunene.
--

Demensplan 2020 er regjeringens plan og tiltak for å bedre det kommunale helse- og omsorgstjenestetilbudet til personer med **demens** og deres pårørende. Dokumentet forteller om utfordringer personer med demens og deres pårørende står overfor, og hvordan utfordringene skal løses (strategier og tiltak).

Molde kommune har ansatt demenskoordinator. Koordinator har gjennomført samtalegrupper for pårørende til personer med demenssykdom. I årsrapport 2015 gis blant annet følgende informasjon om framtidige utfordringer knyttet til demens:

Med økende andel eldre over 80 år, øker også andelen personer med demenssykdom. Med gode system for diagnostisering og oppfølging, vil kommunen måtte utvide tilbudet spesielt til denne gruppen i perioden frem til 2040. Det gjelder både tilrettelagt heldøgntilbud og dagtilbud.

Psykisk helse herunder rehabiliteringsteam, Tollero og Glomstua bofellesskap, Rosestua dagsenter, dagaktivitetstilbud, prosjektet rask psykisk helsehjelp, psykolog miljøarbeider-tjeneste, ambulante tjenester (hjemmetjenester), VIP-program i videregående skoler, samarbeid med Høgskolen i Molde og samarbeid med øvrige ROR-kommuner, er organisatorisk lagt til helseavdelingen. I årsrapport 2015 opplyses det at det «innen rask psykisk helsehjelp er det en utfordring å videreføre kompetansen og kapasiteten når prosjektet avsluttes i 2016».

Forebyggende arbeid I lov om folkehelse og i folkehelsemeldingen er kommunen sitt ansvar for folkehelse et viktig punkt. Folkehelse gjeld på tvers av sektorene og kommunen skal samarbeide med frivillige organisasjoner. Å skaffe oversikt over helseutfordringene i kommunen er en viktig oppgave framover.

Velferdsteknologi er ulike teknologiske løsninger som enkeltindivider kan nyttiggjøre seg for økt egenmestring, samfunnsdeltakelse og livskvalitet. I årsrapport 2015 omtales utfordringer knyttet til velferdsteknologi:

Velferdsteknologi som del av et helhetlig tjenestetilbud til den enkelte tjenestemottaker, blir viktig fremover. Det må legges til rette både teknologisk og ressursmessig på en slik måte at teknologien kan bli et supplement og medvirke til mulighet for å nå målet om å bo lengst mulig i eget hjem. Velferdsteknologiske løsninger vil også bidra til et mer selvstendig liv og større brukermedvirkning. På denne måten utfordres tjenesten på dagens arbeidskultur og holdninger. Fokus blir «Hva er viktig for deg», heller enn «Hva kan jeg gjøre for deg». Tjenestemottaker utfordres på å ta større ansvar for eget liv, spesielt med hensyn til å forebygge sykdom og funksjonsnedsettelse.

De siste årene er det gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt i Molde kommune i forhold til samhandlingsreformen (2014). I 2015 og 2016 pågår det et forvaltningsrevisjonsprosjekt innen helse og omsorg.

Det kommer blant annet fram følgende utfordringer/ risikoområder i spørreundersøkelse/samtale:

- Forebygging – folkehelse
- Psykisk helse innen pleie og omsorg - samarbeid og arbeidsdeling rus, psykisk helse og hjemmetjenesten
- Tidlig demente som bor hjemme – forebygging
- Samsvar mellom vedtak og ressurser/ årsverk - prioritering og oppgaver i forhold til ressurser
- Samspillet mellom forvaltningskontor og tjenesten
- Prioritering – framtidige behov - bærekraftig utvikling - hva er viktig – hva bør prioriteres?
- Samhandlingsreformen, samarbeid og arbeidsdeling med helseforetaket (psykisk helse, rehabilitering etc.)
- Informasjon – forventningsavklaring hjemmetjenesten
- Hjelp til selvhjelp, bruk av velferdsteknologi
- Ressursbruk og kvalitet tiltak for funksjonshemmede – nye brukergrupper, behov
- Ergo/fysio/rehab, tilsynslegetjenesten begrenset ressurser og stigende etterspørsel
- Kapasitet fastleger – fysioterapi
- Psykisk helse og rus

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Helse og omsorg herunder psykisk helse, rus, hjemmetjenesten

3.9 Sosiale tjenester

Sosialtjenesten NAV Molde ble etablert som egen enhet i mai 2009. Flyktningtjenesten ble fra 2015 skilt ut som egen enhet og flyttet til egne lokaler. Tjenester etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen og Husbankens tilskuddsordninger, som bostøtte og startlån, er en del av NAV Molde. Det administrative og økonomiske ansvaret for støttekontakter ble fra 1. mai 2015 overført fra sosialtjenesten NAV Molde til tiltak funksjonshemmede. I årsrapport 2015 opplyses det:

Den største utfordringen er de økonomiske rammene målt mot samfunnsutviklingen som nasjonalt og lokalt viser en økning i antall sosialhjelpsmottakere, spesielt blant innvandrere. Lavinntektsfamilier er økende i denne gruppen, jf. fattigdom og levekår i Norge 2015. Den økende arbeidsledigheten rammer også innbyggerne i Molde kommune. Dette kan føre til økt og forlenget behov for økonomisk bistand fra NAV. Gruppen unge som strever med å komme seg videre etter endt utdanning vil også rammes. Tilgangen på lærlingeplasser er allerede redusert, men enheten opplever positiv vilje fra næringslivet i regionen. Jobben inn mot langtidsmottakere av sosialhjelp fortsetter, her er det avklaring mot riktig ytelse som fortsatt er målsettingen.

3.10 Tiltak for funksjonshemmede

Tjenesten har oppgaver knyttet til opplæring i dagliglivets ferdigheter, tilsyn, omsorg og pleie til voksne mennesker med utviklingshemming, som har behov for slik tjeneste. Hovedarena for tjenesteutførelse er i brukers hjem, men dersom behovet er til stede kan tjenesten utføres på de fleste av arenaene bruker ferdes.

Tiltak funksjonshemmede er en stor tjeneste som yter følgende tjenester:

Botjenesten: Tjenesten yter omsorg, opplæring og praktisk bistand til voksne utviklingshemmede. Totalt 73 personer mottar tjenester i eget hjem.

Avlastningstjenesten: Tjenesten ytes til personer som bor i foreldrehjemmet og skal primært være et tilbud til pårørende med en vesentlig omsorgsbyrde. Det er 6 døgnplasser i driftsenheten. 18 personer benyttet tilbudet i 2015. Avlastningstjenesten er etablert i tidligere Røbekk omsorgssenter.

Barneboliger: Det gis heldøgnsstilbud til 2 barn.

Enen dagsenter: Enen dagsenter har gitt tilbud til 51 voksne utviklingshemmede. Tilbudet er individuelt tilrettelagt. Det drives ulike former for produksjon som vaskeri, bakeri, montasjearbeid og produksjon av brikker, vedproduksjon og håndarbeidsprodukter.

Andre tiltak: Tjenester som omsorgslønn, privat avlastning og støttekontakt ligger til denne driftsenheten. Brukerstyrt personlig assistanse ytes til 5 brukere. Det gis også tjenester til 144 brukere som har andre diagnoser enn utviklingshemming.

I årsrapport 2015 gis det opplysninger om tjenesten:

Det er i 2015 gjennomført en brukerundersøkelse blant verger til brukere som mottar botjenester. Resultatet ble 4,3 og viser en liten forbedring siden målingen i 2012. Det er også gjennomført en undersøkelse blant et utvalg enkeltbrukere som mottar tjenester fra enheten. I denne ble skåren på 4,4. Undersøkelsen knytter seg til et prosjekt kommunen har i forbindelse med innføring av helhetlig pasientforløp. Av andre målinger i BMS har enheten som målsetting å fjerne uønsket deltid. Dette er et møysommelig arbeid og fortsatt forekommer uønsket deltid tilsvarende 8,6 pst. Det er likevel en forbedring siden 2013 når dette først ble målt. Enheten har som mål å ha god kompetanse. Ikke minst knyttet til kravene i helse- og omsorgslovens kapittel 9 vedrørende bruk av tvang og makt overfor enkelt personer med utviklingshemming. Av enhetens faste ansatte har nå 80,2 pst. en formalutdanning.

I årsrapport 2015 opplyses følgende om framtidige utfordringer:

Enheten har fortsatt høyt fravær selv om det er redusert de siste årene. Fravær er utfordrende både for den daglige kvaliteten i tjenesteutførelsen, men også for økonomien. Det er fortsatt utfordrende å få redusert antall

dispensasjoner fra Fylkesmannen knyttet til utførelse av hjemlet tvang. Enheten opplever svært stor pågang av mennesker som trenger tjenester fra kommunen. En gruppe som har stor økning, er unge med lidelser innen autismespekteret. Det er også krevende å få endret støttekontakttjenesten ytterligere fra individnivå til gruppenivå, enheten er ikke i mål med denne snuoperasjonen.

3.11 Flyktninger og asylsøkere

Det har vært en økt tilstrømming av asylsøkere og flyktninger til Norge. UDI har opprettet en rekke nye akuttmottak i hele landet. Utlendinger som søker asyl i Norge har lovfestet rett til et statlig innkvarteringstilbud. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har ansvar for å gi enslige mindreårige asylsøkere under 15 år et tilbud om opphold i omsorgssenter for mindreårige.

Norge står foran utfordringer med bosetting av flyktninger som nå er i asylmottak, og som enten har fått opphold i Norge, eller som en må regne med får opphold. Hvert år inngår staten ved Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) en rammeavtale med norske kommuner om bosetting av et visst antall flyktninger. Bosetting av flyktninger er en frivillig oppgave for kommunene, og i de avtalene som inngås spesifiseres antall enslige mindreårige, mens antall familiegjenforeninger ikke lar seg tallfeste og dermed kommer som tillegg. Bestemmelsen om hvilken kommune den enkelte flyktning som har fått innvilget oppholdstillatelse skal bosettes i, er regulert gjennom IMDi.

Flyktningtjenesten i Molde ble i 2015 skilt ut fra sosialtjenesten NAV Molde og etablert som egen enhet. Den nye enheten ble delt inn i tre avdelinger: bosetting, kvalifisering og integrering og avdeling for enslige mindreårige. Flyktningtjenesten flyttet samtidig til kontorlokalene fra det nedlagte Molde asylmottak.

Integrering er en oppgave som krever innsats også fra mange kommunale enheter og lokal-samfunnet forøvrig. I årsrapport 2015 trekkes det fram noen framtidige utfordringer. Disse er knyttet til å skaffe tilstrekkelig med boliger til nye flyktninger. Tjenesten er avhengig av at kommunen og private utbyggere planlegger for en generell folketallsvekst der bosettings-tallene er innberegnet. Videre er enheten avhengig av et fortsatt godt samarbeid med det private utleiemarkedet. Det fremheves videre at det er essensielt for tjenesten at kapasiteten i samarbeidende enheter i kommunen økes tilsvarende utviklingen i bosettingen. For å lykkes med integrering er det svært viktig at flyktningene blir kvalifisert til arbeid eller videre utdanning. Dette må enheten prioritere høyt fremover i samarbeid med blant andre Molde voksenopplæringscenter og sosialtjenesten NAV Molde.

Sosialtjenesten NAV Molde opplyser i årsrapport 2015:

Fortsatt ser enheten at flyktninger etter endt integreringsperiode sliter med å komme inn på arbeidsmarkedet. I all hovedsak er det manglende språkferdigheter som er utfordringen, men den økende arbeidsledigheten gjør heller ikke situasjonen bedre for denne gruppen. Utbetaling av økonomisk sosialhjelp øker for denne gruppen.

Det kommer blant annet fram følgende utfordringer/ risikoområder i spørreundersøkelse/ samtale:

- Kommunens egenandel i forbindelse med bosetting av enslige mindreårige i bofellesskap
- Integrering av flyktninger
- Samhandling for å oppnå god integrering

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Integrering av flyktninger

3.12 Offentlig anskaffelse

Kommunene må oppfylle krav i lov om forskrift om **offentlig anskaffelse**.

Anskaffelsesregelverket er omfattende og erfaringsvis er innkjøpsområdet et område med risiko for brudd på regelverket. Innkjøp er et område som bør ha særlig oppmerksomhet.

Det er viktig at kommunen utarbeider rutiner/ retningslinjer for etterlevelse av bestemmelsene i regelverket om offentlige anskaffelser. Kommunen må ha tilstrekkelig kompetanse og organisering på innkjøpsområdet knyttet til bestillerfunksjonen.

Innkjøps samarbeidet ROR

Molde kommune tok i 2002 initiativ til et innkjøps samarbeid med de øvrige kommunene i ROR. Samarbeidet er organisert som vertskommunemodell, der Molde kommune ved innkjøpsseksjonen administrerer konkurransegjennomføringen og inngåelse av avtaler mot en årlig godtgjørelse. I tillegg gis råd i forbindelse med enkeltanskaffelser i samarbeidskommunene.

De første samarbeidsavtalene ble inngått i 2004, med Fræna, Nesset og Midsund. Fræna gikk i 2008 ut av samarbeidet og over til innkjøps samarbeidet i ORKIDÉ, mens Rauma kom inn i 2008 og Aukra i 2011. Følgende fem kommuner er med i Innkjøps samarbeidet ROR: Molde, Aukra, Midsund, Nesset og Rauma.

I årsrapport 2015 gis det opplysninger om utfordringer:

Det er ingen tvil om at kommunene har mye å hente økonomisk på å optimalisere sine innkjøp på en profesjonell måte. Innkjøpsvolumet i kommunene tilsier også at prisene vil bli gode ved gjennomføring av konkurranser. I erkjennelsen av dette og det faktum at Molde kommune etter hvert har blitt hengende noe etter både når det gjelder fornyelser av eksisterende avtaler og inngåelse av nye rammeavtaler med videre, har dette område fått et særlig fokus i 2015. Starten på denne satsingen kan tilskrives kommunestyrets behandling av innkjøpsstrategien for Molde kommune for perioden 2015–2022 som ble vedtatt i k-sak 77/14. Samtidig vedtok kommunestyret prinsippene for finansiering av en styrket innkjøpsseksjon. Med bakgrunn i dette vedtok kommunestyret i k-sak 29/15 å styrke egen innkjøpsseksjon med 2 årsverk med virkning fra 1. januar 2016. Molde kommune har de senere årene levert innkjøpstjenester i et begrenset omfang til enkelte av nabokommunene. I k-sak 59/15 vedtok kommunestyret å etablere ROR-Innkjøp som et interkommunalt samarbeid sammen med kommunene Aukra, Nesset, Midsund og Rauma med Molde kommune som vertskommune. Også dette samarbeidet skulle etableres med virkning fra 1. januar 2016 med en ytterligere styrking av innkjøpsseksjonen med 2 årsverk (etter dette samlet 6 årsverk). Det stilles derfor store forventninger til ROR-Innkjøp og håndteringen av de ulike innkjøpsavtalene som vil bli inngått i nær fremtid. Optimalisering av disse avtalene, gir potensiale for betydelige økonomiske innsparinger for den enkelte kommune i samarbeidet.

Molde kommune har vedtatt en **innkjøpsstrategi** for perioden 2015–2022. Innkjøpsstrategien har retningsgivende mål og mulige tiltak for å utvikle en enhetlig anskaffelsesfunksjon og sikre en god kultur for anskaffelser i hele kommuneorganisasjonen. Strategien omhandler: 1) Organisering 2) Roller 3) Kompetanse og kapasitet 4) Prosesser 5) Teknologi 6) Samfunnsansvar 7) Styling, oppfølging og kontroll

Spørreundersøkelsen peker på at innkjøpsområdet er et aktuelt område for forvaltningsrevisjon.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Offentlige anskaffelser – rutiner og praksis herunder:
 - Har kommunen formålstjenestlig innkjøpsstrategi
 - Blir varer og tjenester kjøpt i samsvar med reglene om offentlig innkjøp
 - Bruker kommunen rammeavtalene sine

3.13 IKT

IKT er et viktig verktøy som skal sikre god og trygg tjenesteproduksjon i kommunene. I Molde kommune ivaretas oppgaver på IKT-området av ROR IKT:

ROR-IKT

ROR-IKT ble etablert 1.1.2014 etter vedtak i medlemskommunene Aukra, Midsund, Molde, Rauma og Vestnes. Bakgrunnen for etableringen var erkjennelsen av at kommunene måtte stå sammen om å løse utfordringene på IKT-området og for å dempe utviklingen i driftskostnadene ved å ta ut stordriftsfordeler. ROR-IKT er organisert som et vertskommunesamarbeid etter kommunelova § 28 1b, med Molde kommune som vertskommune. Samarbeidet reguleres av samarbeidsavtaler.

ISACA (Information Systems Audit and Control Association) er en verdensomspennende forening for IT-styring og kontroll, sikkerhet og revisjon av informasjonsteknologi som har publisert anbefalinger for God IT-skikk. God IT-skikk og COBIT (Control Objectives for Information and Related Technology) anbefaler at en etablerer IT-strategi/ planer og at disse er forankret i og bygger opp under kommunens mål og planer. I tillegg bør en ha konkrete handlingsplaner og investeringsplaner for hvordan de overordnede strategiene skal nås.

I årsrapport 2015 gis det på området utdanning informasjon om læremidler og IKT:

Pedagogisk bruk av IKT er det sentrale siktemålet med IKT i opplæringen. IKT er en av de grunnleggende ferdighetene som inngår i alle fag. Det er et stort behov for å skifte ut og oppdatere antall pc-er og nettbrett til elevene. Vedtatt strategiplan setter et klart mål for pc-tetthet i grunnskolen. Dette utløser et betydelig finansieringsbehov. Nytt skoleadministrativt system implementeres i løpet av inneværende skoleår. De senere årene har vi fått reviderte læreplaner i fagene engelsk, matematikk, naturfag, norsk og samfunnsfag. Dette er sentrale og gjennomgående fag som det er spesielt viktig at skolene har oppdaterte læremidler tilgjengelig på. Stramme driftsrammer på skoleområdet har medført at skolene ikke i tilstrekkelig grad har fått fornyet nødvendige læremidler.

Et forvaltningsrevisjonsprosjekt kan se nærmere på om: 1) det er etablert overordnede mål, retningslinjer og rutiner for IKT i kommunen 2) det er tilfredsstillende arbeidsdeling innen IKT- området 3) kommunen har rutiner for å gjenoppta normal drift etter en driftsstans 4) kommunen har rutiner for endringshåndtering innen IKT som sikrer autorisering, testing og dokumentasjon

I spørreundersøkelsen ble det påpekt at ulike IT-verktøy ikke kommuniserer med hverandre, og at dette fører til mye dobbeltarbeid. Videre opplyses det at digitaliseringsgruppen arbeidet med dette, samt at det gjennomføres ulike Lean prosjekter.

Informasjonssikkerhet omfatter alle tiltak som sikrer konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet til informasjon og IKT-systemer, det vil si alt som sørger for å gi korrekt informasjon til de rette menneskene til rett tid.

Alle offentlige virksomheter er etter § 15 i eforvaltningsforskriften pålagt å ha internkontroll på informasjonssikkerhetsområdet. Personopplysningsloven med forskrifter stiller krav om tilfredsstillende informasjonssikkerhet med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet ved behandling av personopplysninger.

Det er viktig at det er fokus på informasjonssikkerhet og datasikkerhet. Informasjonssikkerhet er et område der det for alle kommuner vil være en generell risiko både for at systemet for internkontroll ikke er godt nok og kanskje særlig for at det ikke etterleves.

Molde kommune har utarbeidet en rekke prosedyrer, retningslinjer og maler på området. Disse er tilgjengelig i systemet «rettesnora». I årsrapport 2015 omtales digitalisering:

Molde kommune satser på digitalisering for å lykkes med effektiv bruk av fellesskapets midler. Digitalisering frigjør tid og ressurser til verdiskapende aktiviteter og gir bedre brukeropplevelser gjennom riktige tjenester og frigjøring av tid hos innbyggere og næringsliv. For å få til dette, må kommunen ha tilgjengelig riktig og tilstrekkelig IKT-teknisk kompetanse, jobbe helhetlig med ressursutnyttelse og ha samkjøringsmuligheter med hensyn til IT-systemer. Derfor etablerte Molde kommune sammen med Vestnes, Aukra, Midsund og Rauma kommuner ROR-IKT 1. januar 2014. Det er definert rollefordeling, ansvars- og myndighetsforhold mellom ROR-IKT og medlemskommunene. Medlemskommunene sitter med nødvendig organisasjonskompetanse for nyttegjøring av IKT-systemene og påser at ansatte har nødvendig opplæring og kompetanse for å realisere gevinst og oppnå effekt av digitaliseringsprosjektene.

I spørreundersøkelsen er IKT nevnt som et område der det kan gjennomføres forvaltningsrevisjon. ROR IKT er relativt nyetablert selskap og det vil på sikt være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon knyttet til tjenester som leveres av samarbeidet.

Selskapet er organisert som samarbeid iht kommuneloven § 27 med Molde kommune som vertskommune. Kommuneloven § 28 j fastslår at kontrollutvalget i vertskommunen har en selvstendig kompetanse til å utøve sine funksjoner etter § 77 nr. 4, 6 og 7, til tross for at kommunestyret i vertskommunen ikke har noen instruksjons- eller omgjøringensmyndighet i saker som angår andre kommuner enn dets egen. Vertskommunens kontrollutvalg har myndighet etter kommuneloven § 77 nr. 1 uten hensyn til at kommunestyret i vertskommunen har begrenset myndighet etter § 28-1 b nr. 4 og § 28-1 c nr. 6.

I forarbeidene til kommuneloven uttales det at en oppdeling av kontrollansvaret mellom samarbeidskommunenes kontrollutvalg, vil være lite hensiktsmessig: «Slik departementet ser det, vil det ikke være tenleg å lovfeste ein generell rett for kontrollutval i alle samarbeidskommunane til å føre tilsyn med den interne drifta i vertskommunen. Dette ville gi store avgrensingsproblem med omsyn til kva delar av verksemda eit kontrollutval skulle ha tilsynsmyndigheit overfor».

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelt område for forvaltningsrevisjon er:

- IKT-drift herunder implementering av informasjonssikkerhet

3.14 Boligsosialt arbeid

Kommuner skal sikre varig bolig for vanskeligstilte på boligmarkedet. Mange kommuner har utfordringer i arbeidet med dette. I nasjonal strategi for boligsosialt arbeid 2014 til 2020 er det fastlagt felles nasjonale mål og prioriterte innsatsområder, og kommunene har en nøkkelrolle i å realisere målene. Kommunenes bruk av de statlige virkemidlene har betydning for arbeidet med å sikre varig bolig for vanskeligstilte på boligmarkedet. Kommunen skal behandle søknader og gi råd og veiledning om tiltak som bostøtte og startlån fra Husbanken. Staten stiller betydelige økonomiske beløp til disposisjon for kommunene til boligtiltak gjennom Husbanken, for eksempel til boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne og for mennesker med rusproblematikk.

KOSTRA-tall viser at Molde kommune disponerer flere boliger enn sammenligningsgruppene. Antall kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere var i 2015 i Molde kommune 22, kommunegruppe og landet uten Oslo hadde henholdsvis 19 og 21.

Sosialtjenesten NAV Molde opplyser i årsrapport 2015:

Boliger er fortsatt en utfordring. Enheten har behov for tilgang på forsterkede boliger for krevende brukere samt tilgang til mindre og rimelige boalternativer. Fortsatt er ikke enheten i stand til å fylle lovens krav til midlertidig bolig med bakgrunn i at slike boliger mangler.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelle områder for forvaltningsrevisjon er:

- Boligsosialt arbeid
(sees sammen med psykisk helse, flyktningetjenesten og helse og omsorg)

3.15 Kommunalteknisk tjeneste

I Molde kommune er de kommunaltekniske tjenestene organisert i Brann og redningstjenesten, Byggesak og geodata og Molde bydrift. Brann og redningstjenesten består av to avdelinger: Beredskapsavdelingen og Forebyggende avdeling.

Beredskapsavdelingen. Brann og redningsenhetens oppgaver og arbeidsområder er i hovedsak definert i brann- og eksplosjonsvernloven § 11. Ansvarsområde: Molde kommune, Aukras fastlandsdel og deler av Fræna kommune. I tillegg har avdelingen fagansvar for Aukra, Eide, Midsund og Nesset kommuner. Avdelingen er innsatsstyrke i forbindelse med brann, trafikk- og arbeidsulykker, akutt forurensning, uhell på sjø og andre ulykker der det er bestemt. Avdelingen innbefatter også alarmsentralen samt egen kursansvarlig.

Forebyggende avdeling. Ansvarsområde: Aukra, Eide, Molde, Midsund og Nesset kommuner, samt delvis Fræna kommune. Hovedoppgaven er tilsyn i særskilte brannobjekt, samt å drive med motivasjons- og informasjonsarbeid for å forebygge brann. Avdelingen innbefatter også feiervesenet som har ansvar for å utføre feiing og tilsyn med fyringsanlegg i Midsund, Molde og Aukra kommuner med omtrent 11.450 piper.

Kilde: Årsrapport 2015, Molde kommune

Plan- og bygningsloven pålegger kommunene å ha planer for bruk og vern av tilnærmet alle kommunale arealer og ressurser. Kommunene skal treffe vedtak om nesten all byggeaktivitet innenfor kommunegrensene. Det er gjennomført forenklinger innen byggesaksbehandlingen fra 1. juli 2015. Det er viktig at innbyggerne har tillit til at kommunen håndhever loven på en forutsigbar, lik og effektiv måte. Et hensiktsmessig og oppdatert planverk bidrar til å sikre effektivitet og likebehandling. Det vil på grunn av generelle utfordringer på området være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon av byggesaksbehandling i de fleste kommunene.

Byggesak og geodata. Siden begynnelsen av 2014 har enheten tatt ut rapporter på gjennomsnittlig saksbehandlingstid på byggesaker per måned, det vil si hvor lang tid det tar fra en sak er mottatt til det foreligger et vedtak. Plan- og bygningsloven setter krav til at byggesaker skal være behandlet innen 12 uker (84 dager). Enheten har satt seg en intern målsetting på 30 dager og i 2015 greide enheten det med god margin.

I årsrapport 2015 pekes det på noen framtidige utfordringer. Enheten har i 2015 levert gode resultater på både byggesak og geodata. Det er tilfredsstillende å registrere at det er stabilitet i tjenesteproduksjonen, selv om de økonomiske rammebetingelsene var utfordrende i 2015. To ulike Lean-prosjekt har vært gode verktøy for å oppnå dette. Enheten jobber fortsatt med å etablere en forbedringskultur i forlengelse av Lean-prosjektet og at dette preger det daglige arbeidet og ikke bare på prosjektbasis.

Eiendomsskatt var en ny oppgave fra 2014. Driften av denne tjenesten fungerer godt, men det jobbes fortsatt med å utvikle gode arbeidsrutiner, samt å utnytte de potensielle synergier som ligger i at denne funksjonen er lagt til enheten.

Tilgangen på kvalifiserte medarbeidere er nå bedre enn på lenge, likevel er det en utfordring å gi god opplæring i en forholdsvis liten enhet, samtidig som det skal leveres gode tjenester til rett tid.

Kilde: Årsrapport 2015, Molde kommune

Kommunene yter tjenester og utøver myndighet på selvkostområdene vann, avløp, renovasjon, branntilsyn, feiing og plan- og byggesak. Vannforsyning, avløp, renovasjon, feiing og byggesaksbehandling finansieres gjennom gebyrer fra innbyggerne. 1.1.2015 trådte nye retningslinjer for hvordan selvkost, og dermed også den øvre rammen for gebyrinntektene fra innbyggerne, skal beregnes. Programvare for å ivareta kommunens selvkostberegninger på VAR-områdene kan bidra til kvalitetssikring av arbeidet med selvkostberegninger.

Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap (RIR) tar seg av renovasjon i Molde, Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Midsund og Nesset. RIR er et interkommunalt selskap som betjener ca 50.000 innbyggere og

er organisert etter lov om interkommunale selskap. Tjenestene for husholdningsrenovasjon skal leveres til selvkost. Enhver endring av organiseringen kan i seg selv representere en risiko, noe som bør vies særlig oppmerksomhet på selvkostområdet.

Kommunerevisjonen gjennomførte i 2011 en selskapskontroll og forvaltningsrevisjon av RIR.

3.16 Kultur

Kulturavdelinga utfører tjenester innen områdene allmennkultur, bibliotek, park og idrett.

Kulturtjenestens viktigste oppgave er å tilrettelegge for at Molde kommune skal ha et levende og pulserende kulturliv, som gir rom for fellesskap, utfoldelse, deltakelse og opplevelse for alle. Fagområdet dekker oppgaver innen forebyggende ungdomsarbeid med fritidspedagogikk og demokratiutvikling, frivillig arbeid, forebyggende folkehelsearbeid, idrett og friluftsliv, kulturminnevern, musikk, litteratur, film og andre medier, kunst og utsmykking. Enheten skal i tillegg ivareta Moldes tilnavn som «Rosenes by». Kulturtjenesten består av tre fagseksjoner: allmenn kultur, Molde bibliotek og park og idrett. I årsrapport 2015 vises det til noen utfordringer:

Allmennkultur: Kommunens frivilligplan og kulturplan staker ut høye ambisjoner for utviklingen av kulturbyen Molde. Det krever god arbeidsinnsats og tydelige prioriteringer. Vakanse i kultursjefstillingen er av utfordringene som må finne sin løsning i tiden fremover.

Molde bibliotek: Revidert biblioteklov skjerper kravet til biblioteket som møteplass og kunnskapsarena der åpne møter, litteraturformidling, debatter og arrangement blir vektlagt. Utadrettet formidling krever økte ressurser. Det hentes inn eksterne prosjektmidler så langt det lar seg gjøre, men skal de skjerpede kravene innfris så er det behov for økte rammer.

Park: Det er et betydelig gap mellom bevilgede investeringsmidler og det faktiske behovet for investeringer i biler og utstyr. Tidsriktig og funksjonelt utstyr er en forutsetning for effektiv drift og for at Rosenes by skal kunne ivaretas og forsterkes som merkevare i årene fremover.

Idrett: Idrett er et vekstområde. Større medlemsmasser gir økt press på kommunen for tilrettelegging og anleggsbygging. Fotballen er i ferd med å bli en helårsidrett. Det krever økt banekapasitet og omlegging fra naturgress til kunstgress. Å bidra til kostnadseffektive og funksjonelle løsninger i Molde idrettspark, der brukernes behov blir ivaretatt på en god måte, står svært sentralt de kommende årene.

Kommunene gir tilskudd til kulturformål, og søker om og bruker tilskuddsordninger som forvaltes av andre. Kommunene må etablere rutiner og retningslinjer som sikrer god styring og kontroll med tilskuddsforvaltningen. Ved bruk av eksterne tilskuddsordninger må kommunene ha oversikt over relevante tilskuddsordninger og bruken av disse. Tilskuddsforvaltning og bruk av tilskuddsordninger innen kultur og kulturminne kan være aktuelt for forvaltningsrevisjon.

Molde kulturskole er en vesentlig aktør for utvikling av kulturaktive innbyggere i kommunen og regionen. Kulturskolen arbeider med utvikling av tilbud, metoder og organisering og bidrar blant annet med kompetanse inn i grunnskole og barnehage. Kulturskolen er også en viktig medspiller for både det frivillige og det profesjonelle kulturliv. Kulturskolen kan, i tillegg til sin kjernevirksomhet, bidra sterkere inn i det helhetlige utdanningsløp for estetiske fag (Årsmelding 2015, Molde kommune).

3.17 Kommunale foretak

Kommunalt foretak (KF) er betegnelse for en selskapsform som brukes for virksomheter som er del av en norsk kommune. KF-selskaper gir ikke eieren noe begrensning i økonomisk ansvar slik som et aksjeselskap gjør. Foretaket har et styre og en daglig leder. Mens

kommunelovens vanlige system er at den øverste myndighet ligger i kommunestyret, med mindre den blir eksplisitt delegert nedover i organisasjonen, gjelder det motsatte for kommunale foretak. Det vil si at myndigheten i utgangspunktet er delegert til foretakets styre, med mindre den er trukket tilbake av kommunestyret.

Kommunestyret i Molde har opprettet fire kommunale foretak som omtales nærmere under. Omtalen er hentet fra årsrapport 2015, Molde kommune.

Molde Eiendom KF

- Har ansvaret for drift og vedlikehold av kommunens formålsbygg og for å dekke kommunens behov for boliger til ulike målgrupper.
- Molde Eiendom KF er Molde kommunes eiendomsforetak, og har ansvaret for alle kommunens bygg. Foretaket er finansiert med to ulike inntektskilder - leieinntekter fra utleie av kommunale boliger, og overføringer fra morselskapet for å drifte, vedlikeholde og renholde kommunale formålsbygg. Foretaket jobber med mange investeringsprosjekter og dette blir finansiert over kommunens investeringsbudsjett.
- Foretaket ligger organisatorisk under kommunestyret.

Molde Vann og Avløp KF

- Har ansvaret for kommunens selvkostområder på vann- og avløpsområdet i tillegg til å levere enkelte øvrige tjenester til kommuneorganisasjonen.
- Molde Vann og Avløp KF er et kommunalt foretak med ansvar for den kommunale vannforsyningen og avløpshåndteringen. Foretaket har eget styre som er direkte underlagt kommunestyret i henhold til lov om kommunale foretak.
- Foretaket er en ren selvkostvirksomhet som i utgangspunktet har 0,- kroner i økonomisk ramme. Det vil si at foretaket ikke har mer enn det som kommer inn i gebyrinntekter og andre inntekter. Eventuelle merinntekter ved årets slutt avsettes til bundne fond.
- Foretaket forvalter, drifter og utvikler 240 km hovedvannledning og 340 km med hovedledninger for avløpsvann og overvann. Foretaket har forvaltnings- drifts- og vedlikeholdsansvar for to større vannrenseanlegg og 14 større avløpsrenseanlegg.

Moldebadet KF

- Startet opp sin drift ved Moldebadet i april 2010.
- Samhandlingsavtalen mellom Moldebadet KF og morselskapet tilsier at badet får et tilskudd tilsvarende kapitalutgiftene på det meste av foretakets lån. Foretaket omfattes av momskompensasjonsordningen, men som en del av samhandlingen overføres kompensasjonen til morselskapet. Moldebadet KF fikk tildelt en total driftsramme på 8,8 mill. kroner i 2015. Innenfor denne rammen lå det også en overføring fra morselskapet på 2,0 mill. kroner til inndekking av underskudd fra 2013. De øvrige driftsutgiftene skulle foretaket dekke fullt ut med sine inntekter, herunder også inndekking av underskudd fra 2014.

Molde Havnevesen KF

- Er et eiendomsselskap uten egne ansatte etter at kommunen var med å etablere et eget interkommunalt selskap.
- Molde Havnevesen KF er et rent eiendomsselskap. Havnevesenets eiendomsmasse ble værende i foretaket ved opprettelsen av Molde og Romsdal Havn IKS. Disposisjonsretten til disse eiendommene og eiendelene er overtatt av Molde og Romsdal Havn IKS, og dette selskapet betaler et årlig fremleiebeløp til Molde Havnevesen KF. Foretaket har ingen ansatte og alle merkantile tjenester kjøpes av Molde og Romsdal Havn IKS. Molde Havnevesen KF har et eget styre på tre personer som er politisk oppnevnt av Molde kommune.

Rådmannen har ikke instruksjons- eller omgjørelsesmyndighet overfor kommunale foretaks daglige leder innenfor styrets myndighetsområde. Det er kommunestyret som har instruksjons og omgjørelsesmyndighet i forhold til styrets vedtak. Selv om ikke foretakene er underlagt rådmannens myndighet, har rådmannen utsettende veto i saker vedtatt av styret og kan kreve kommunestyrebehandling.

Molde kommune har vedtatt «Retningslinjer for samhandling mellom kommunale foretak og Molde kommune som basisorganisasjon» (KS sak 49/2008). Hensikt er å ivareta behovet foretakene har for selvstendighet og fristilling samtidig å ivareta behovene til de tjenesteproduserende enhetene og kommunen som helhet.

Molde Eiendom KF har ansvaret for drift og vedlikehold av kommunens formålsbygg og for å dekke kommunens behov for boliger til ulike målgrupper. Det er knyttet til dels stor risiko vedrørende vedlikehold av kommunale bygg. Mange kommuner har betydelige vedlikeholdsetterslep innen de fleste ansvarsområdene til tekniske tjenester. KS anbefaler at kommunene utarbeider beslutningsgrunnlag slik at det kan velges en strategi fremover.

I spørreundersøkelse blir drift og vedlikehold av kommunale bygg trukket frem som et område som er aktuelt for forvaltningsrevisjon.

Risiko og vesentlighetsvurdering viser at aktuelt område for forvaltningsrevisjon er:

- Molde Eiendom KF, styring og samhandling herunder boligsosialt arbeid og vedlikehold

Vedlegg

Vedlegg 1: Nøkkeltall for Molde kommune (KOSTRA)

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og gir statistikk om ressursinnsatsen, prioriteringer og måloppnåelse i kommuner. Det finnes tall om for eksempel pleie- og omsorgstjenester, barnehagedekning og saksbehandlingstid, og man kan sammenligne kommuner med hverandre, med regionale inndelinger og med landsgjennomsnittet. For detaljert informasjon vises det til: SSB.no/kostra Kilde: alle tabellene under er fra KOSTRA (reviderte tall per 15.6.2016)

Finansielle nøkkeltall, kommunekonsern

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Frie inntekter i kr per innbygger, konsern	39 937	42 977	44 526	45 235	45 991	47 667	49 776
Netto lånegjeld per innbygger, konsern	80 227	84 431	93 121	94 256	100 431	60 648	62 112
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter, konsern	1,2	0,7	0,8	0,6	0,7	7,8	6,7
Akkumulert regnskapsmessig merforbruk i % av brutto drifts inntekt, konsern	-	-	-	3,0	2,0	0,5	0,4

Tabell: Utvalgte nøkkeltall, kommuner – nivå 1 og 2. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

A1. Konsern - Finansielle nøkkeltall og adm., styring og fellesutgifter - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Barnehager

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	95,0	94,9	95,4	94,6	94,4	91,5	91,0
Netto driftsutgifter pr innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	109 929	114 104	123 039	129 016	130 112	130 067	130 606
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager pr korrigert oppholdstid (kr)	49	54	56	56	60	59	59
Andel ansatte med førskolelærerutdanning	29,1	30,4	28,0	29,7	32,8	36,5	36,4
Andel ansatte med annen pedagogisk utdanning	2,5	2,8	5,0	3,5	4,4	7,1	7,5
Andel styreere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning	83,7	82,9	79,0	82,5	86,8	93,0	92,6

Tabell: Nøkkeltall for barnehager. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: C1. Konsern - Barnehager - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Grunnskoleopplæring

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter til grunnskole, pr innbygger 6-15 år	65 039	68 332	70 697	70 795	74 573	76 804	82 486
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	8,4	9,3	9,2	9,0	8,9	7,4	7,9
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, pr elev	72 853	75 088	78 795	79 611	77 244	82 347	88 320
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1.-10. årstrinn	14,7	14,8	15,1	14,9	14,7	14,5	13,5
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	39,1	40,4	40,3	39,9	40,8	-	40,7
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning og pedagogisk utdanning	87,5	85,1	87,3	87,9	87,7	87,4	87,0
Andel lærere med universitets-/ høyskoleutdanning uten pedagogisk utdanning	5,8	7,7	7,5	7,0	6,1	5,6	5,5
Andel lærere med videregående utdanning eller lavere	6,7	7,1	5,2	5,1	6,1	7,0	7,5

Tabell: Nøkkeltall for grunnskoleopplæring. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: D1. Konsern - Grunnskoleopplæring - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Kommunehelse

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
KOSTRA-funksjon							
Netto driftsutgifter pr innbygger i kroner, kommunehelset.	2 041	2 115	2 333	2 454	2 349	2 096	2 383
Netto driftsutg. forebygging, helsest., skolehelset. pr innb. 0-20 år	1 995	2 028	2 191	2 380	2 255	1 988	2 137
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,1	9,9	10,5	10,2	11,0	10,0	10,5
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,6	9,9	10,1	10,3	9,7	8,7	9,1

Tabell: Nøkkeltall for kommunehelse. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: E1. Konsern - Kommunehelse - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Pleie og omsorg

År	2011	2012	2013	2014	2015	2015	2015
----	------	------	------	------	------	------	------

Molde kommune – overordna analyse og plan for forvaltningsrevisjon (7.9.2016)

KOSTRA-funksjon	År	2011	2012	2013	2014	2015	KOSTRA gruppe13	Landet u/ Oslo
Netto driftsutgifter pr innbygger 67 år +, pleie- og omsorgtj.		103 995	116 423	116 793	124 856	114 519	104 458	109 342
Andel beboere i bolig med heldøgns bemanning		19,6	17,4	18,8	8,3	10,7	52,9	51,7
Andel innbyggere 80 år + som er beboere på institusjon		14,9	15,9	15,3	14,5	14,1	12,3	13,2
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc		90,0	90,7	80,2	78,4	79,0	83,8	84,5
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr kommunal plass		976 782	1 030 855	1 020 407	1 178 602	1 134 496	1 089 124	1 050 987
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning		72	72	73	72	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra videregående skole		33	33	33	34	-	-	-
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra høyskole/ universitet		39	39	39	39	-	-	-

Tabell: Nøkkeltall for pleie og omsorgstjenesten. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: F1. Konsern - Pleie og omsorg - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Sosiale tjenester i NAV

KOSTRA-funksjon	År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr innbygger 20-66 år		3 818	4 064	4 555	4 673	3 070	3 433	3 243
Andel sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alder 20-66		3,6	3,5	3,4	3,6	3,4	-	4,2

Tabell: Nøkkeltall for sosiale tjenester i NAV. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA:G1. Konsern - Sosialtjenesten - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Barnevern

KOSTRA-funksjon	År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år, barneverntjenesten		4 434	4 418	4 693	9 120	7 481	7 616	8 331
Netto driftsutgifter pr barn i barnevernet		72 997	70 457	76 654	142 380	113 603	-	109 877
Andel barn med barneverntiltak i forhold til innbyggere 0-17 år		4,3	4,5	4,9	4,4	4,0	-	4,8
Barn med undersøkelse eller tiltak pr årsverk		18,8	20,2	18,7	17,2	18,8	-	16,2
Andel undersøkelser med behandlingstid innen tre måneder		66	82	74	66	69	85	82
Andel undersøkelser som fører til tiltak, prosent		48,8	43,2	48,1	41,5	30,1	-	42,8

Tabell: Nøkkeltall for barnevern. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015. Molde kommune har felles barneverntjenesten med Aukra, Midsund og Eide.

Kilde: KOSTRA: H1. Konsern - Barnevern - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Tekniske tjenester

KOSTRA-funksjon	År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)		29	35	147	73	29	-	-
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)		28	21	77	36	16	20	18
Brutto driftsutgifter pr km kommunal veg		201 685	213 818	203 612	136 000	147 282	163 667	125 104

Tabell: Nøkkeltall for tekniske tjenester. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: J. Kommune. Plansak, byggesak, oppmåling, kulturminner, natur og nærmiljø - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016
KOSTRA: M. Samferdsel - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Bolig

KOSTRA-funksjon	År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
Dekningsgrad (antall boliger)		20	20	21	22	22	19	21
Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere								

Tabell: Nøkkeltall for bolig. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: N1. Konsern - Bolig - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Kultur

KOSTRA-funksjon	År	2011	2012	2013	2014	2015	2015 KOSTRA gruppe13	2015 Landet u/ Oslo
Netto driftsutgifter for kultursektoren pr innbygger		1 872	2 023	1 980	1 944	1 845	1 887	1 991
Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge pr innbygger 6-20 år		475	483	455	397	429	806	826

Tabell: Nøkkeltall for kultur. Molde kommune 2011 til 2015, og KOSTRA-gruppe 13 og Landet uten Oslo i 2015.

Kilde: KOSTRA: K1. Konsern - Kultur - nøkkeltall, Reviderte tall per 15.06.2016

Vedlegg 2: Befolkning

Befolkningsutvikling

1.1.2016 var det 26 732 innbyggere i Molde kommune.

Molde kommune \ År	Faktiske tall	Framskriving basert på 2014-tall			
	2015	2020	2025	2030	2040
0-5 år	1821	1938	2057	2046	1970
6-12 år	2086	2259	2387	2581	2557
13-15 år	957	968	1057	1065	1164
16-19 år	1435	1275	1278	1380	1564
20-44 år	8512	8961	9330	9403	9293
45-66 år	7612	7667	7688	7959	8711
67-79 år	2695	3330	3818	3923	4199
80 år eller eldre	1274	1289	1492	2004	2735
I alt	26392	27687	29107	30361	32193

Tabell: Faktisk antall innbyggere og innbyggere fordelt på aldersgrupper per 1.1.2015 og prognose for 2020, 2025, 2030 og 2040 basert på 2014-tall.

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune.

Helse og omsorgsplan for Molde kommune 2013-2020

Folketallsframskrivingen for Molde kommune viser den samme trenden som landet for øvrig.

Tallene er ikke splittet for aldersgruppen over 80 år. Som tabell 2.1.2 viser vil tallet på personer i gruppen 67-79 år øke med nesten 50 % fram mot 2022. Tallet på personer i aldersgruppen over 80 år vil samtidig være tilnærmet uendret. Samlet vil antall personer i aldersgruppen 67+ øke med 33% fram mot 2022.

1502 Molde	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0 år	296	302	308	313	319	325	329	333	334	333
1-5 år	1 473	1 525	1 548	1 572	1 618	1 651	1 683	1 708	1 737	1 752
6-12 år	2075	2049	2060	2142	2156	2168	2213	2295	2358	2403
13-15 år	955	946	950	918	911	936	966	938	901	927
16-19 år	1423	1422	1365	1338	1303	1289	1256	1264	1281	1271
20-44 år	8190	8267	8368	8443	8524	8597	8637	8690	8769	8818
45-66 år	7509	7544	7607	7612	7693	7753	7783	7828	7827	7849
67-79 år	2400	2579	2691	2887	3014	3118	3260	3341	3468	3575
80 år eller eldre	1265	1254	1262	1242	1244	1247	1238	1279	1285	1300

Tabell: Framskriving aldersfordeling Molde kommune 2013-2022.

Kilde: Kommuneplanens samfunnsdel – Utfordringsdokument (2012)

Videre framskriving vil vise at Molde kommune vil ha en sterk økning i gruppen 80 år og eldre etter 2022.

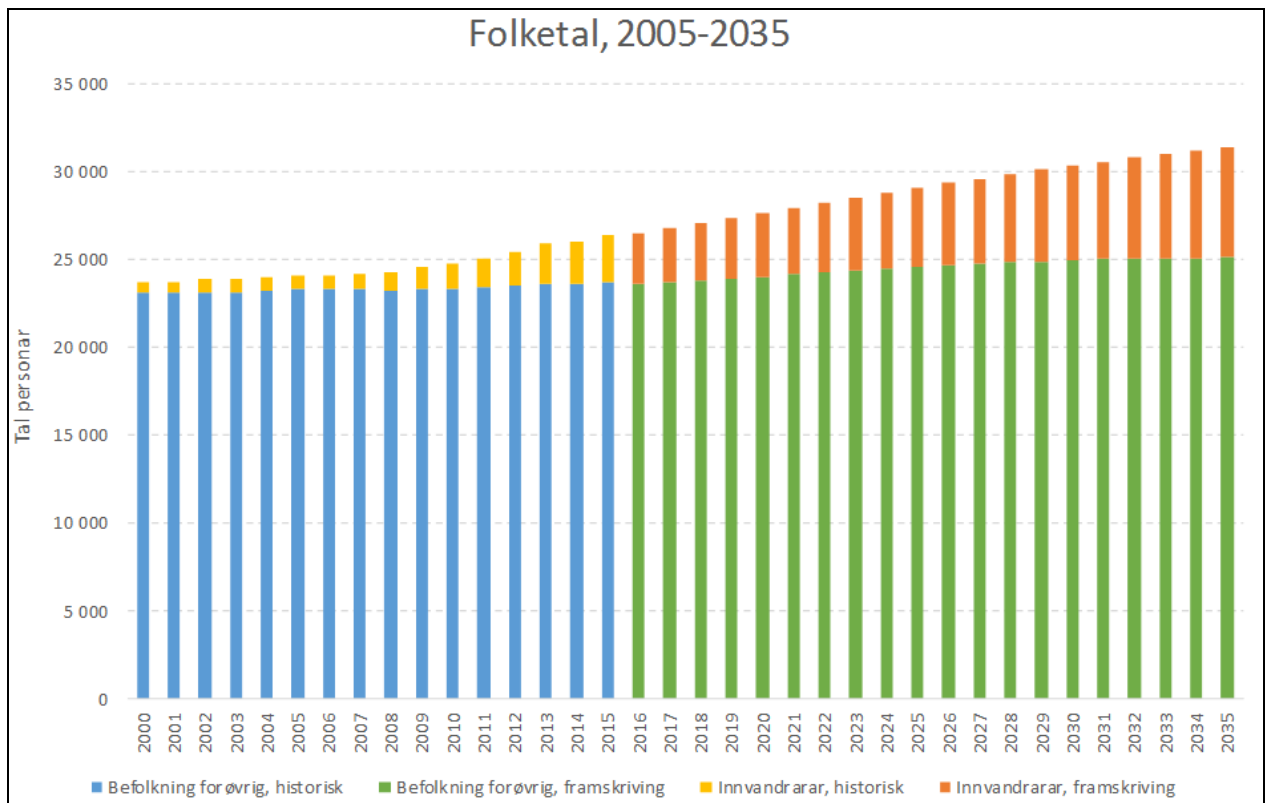
Demografisk sårbarhet

Demografisk sårbarheit			NORDREGIO (Nordic Centre for Spatial Development) laga i 2011 eit kart over demografiske sårbarheiter i Norden basert på 10 indikatorar. Desse indikatorane vart vurdert opp mot nordiske gjennomsnitt. Møre og Romsdal fylkeskommune har brukt same indikatorane, men vurdert opp mot snitt for Noreg i 2014. Møre og Romsdal kjem ut med sårbarheit på 7 av indikatorane. Den gjennomsnittlege skåren for kommunane i fylket er 7,6. Store delar av Møre og Romsdal kjem dårleg ut samanlikna med landet. Særleg gjeld det indikatorane knytt til kjønnsbalanse og kor stor del av befolkninga som er i aldersgruppene 25-54 samt 65 og eldre. På desse indikatorane har 33 av våre 36 kommunar verdiar som blir vurdert som sårbare. Forklaring: Verdi 0: Likt eller betre enn landet Verdi 1: Dårligare enn landet
Indikator	Møre og Romsdal	Molde kommune	
Dødelegheitsrate	1	0	
Fødselsrate	1	1	
Netto tilflytting	0	0	
Del befolkning 0-14 år	0	1	
Del befolkning 15-24 år	0	0	
Del befolkning 25-54 år	1	1	
Del befolkning 55-64 år	1	1	
Del befolkning 65 år og eldre	1	1	
Kvinneoverskot	1	1	
Over 95 kvinner per 100 menn, 15-64 år	1	0	
Tal sårbarheiter	7	6	

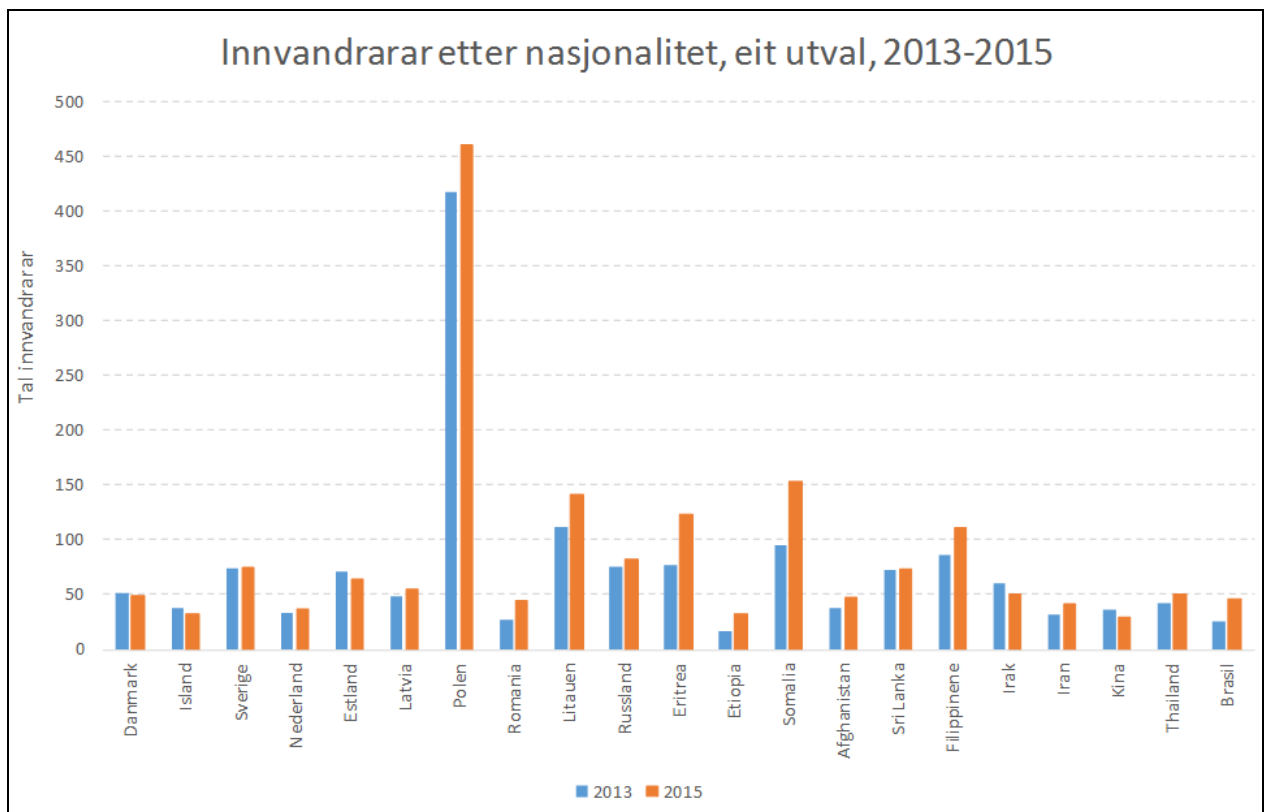
Tabell: Demografisk sårbarhet 2014 for Molde kommune

Kjelde: Møre og Romsdal fylkeskommune, Kommunestatistikk Molde kommune 2015

Folketall 2005 til 2035 for Molde kommune (middel nasjonal vekst nyttet til framskriving)

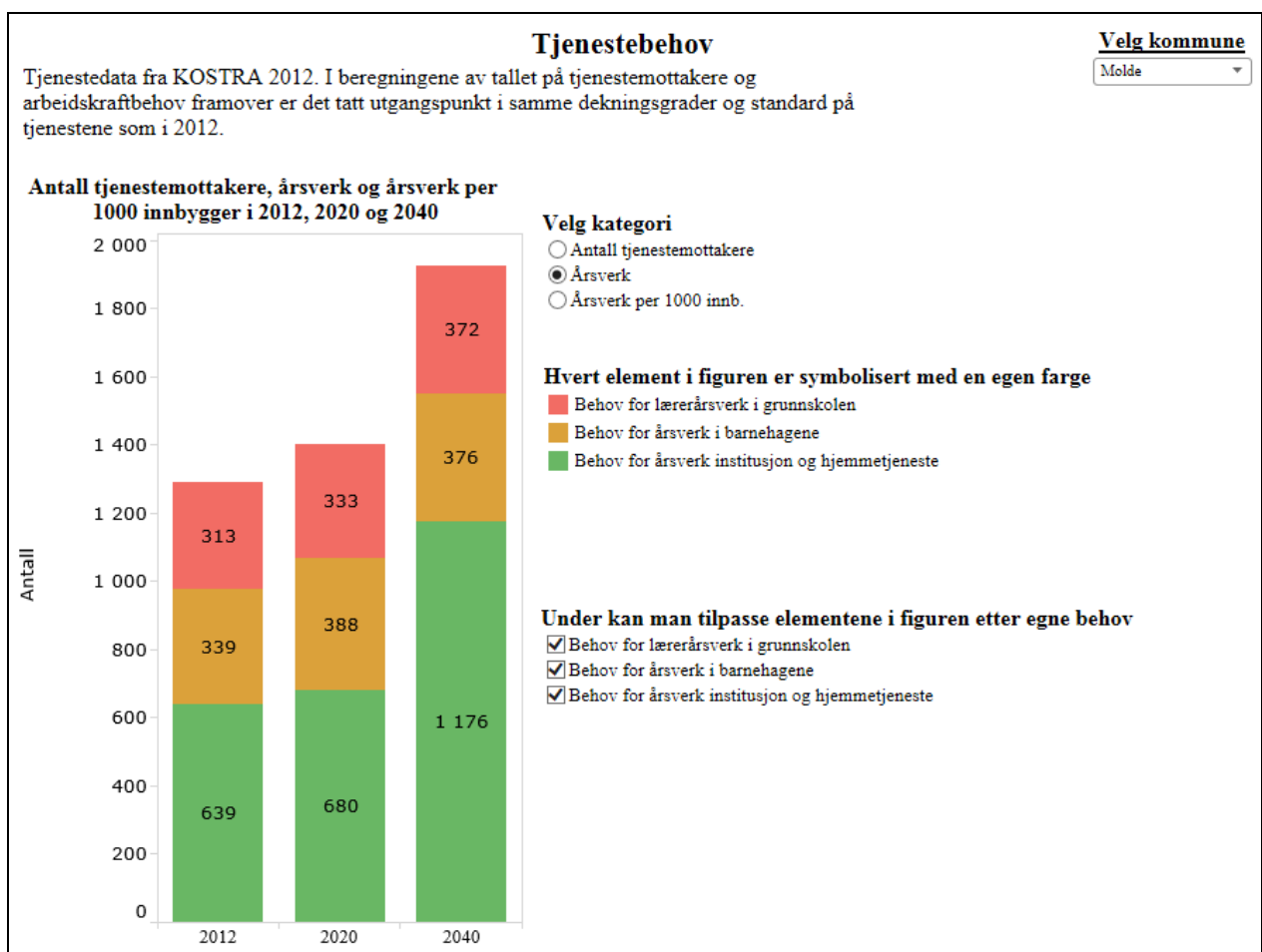
Innvandrere til Molde kommune etter et utvalg nasjonaliteter for perioden 2013 til 2015

Vedlegg 3: Kompetanse

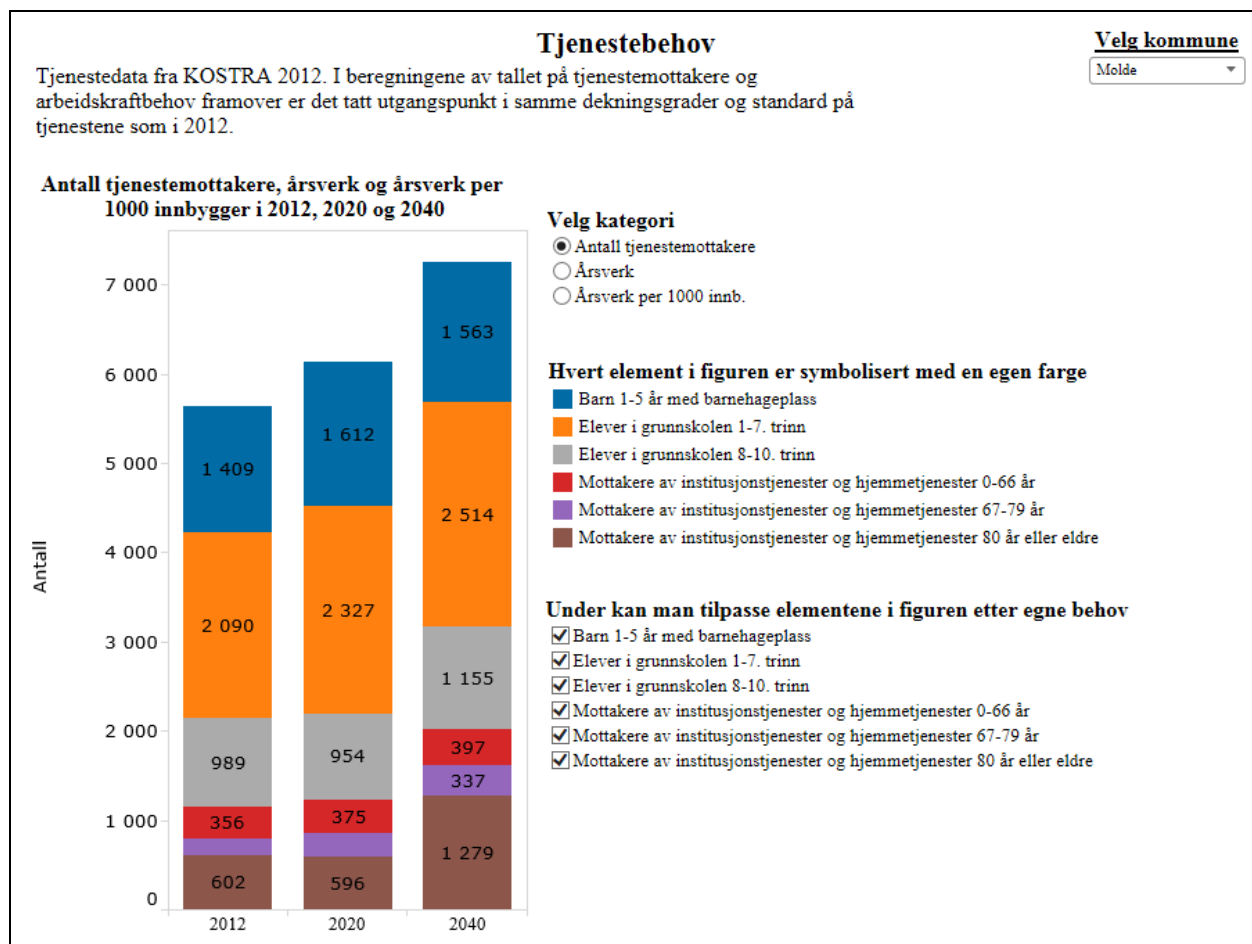
Kommunedata viser historiske befolkningstall og befolkningsframskrivninger, informasjon om framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov, inntekter og informasjon om produktivitet og effektivitet i den enkelte kommune. Hensikten er å gjøre dataene mer tilgjengelig for at kommunene og andre kan få tilgang på informasjon som kan bidra til god styring og planlegging i egen kommune. [Kommunedata \(regjeringen.no\)](http://kommunedata.regjeringen.no)

Under vises tjenstedata fra KOSTRA 2012. I beregningene av tallet på tjenstemottakere og arbeidskraftbehov framover er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2012. Tabellen viser beregnet behov i Molde kommune for lærerårsverk i skolen, årsverk i barnehagene og årsverk i institusjon og hjemmetjenesten i 2020 og 2040.

Tabell: Tjenestebehov i Molde kommune i 2020 og 2040, årsverk.

Kilde: Kommunedata (<http://kommunedata.regjeringen.no/tjenestebehov/>)

Tabell: Tjenestebehov i Molde kommune i 2020 og 2040, antall tjenestemottakere.

Kilde: Kommunedata (<http://kommunedata.regjeringen.no/tjenestebehov/>)

Vedlegg 4: Barn og unge

Kommunebarometeret 2016 (grunnskole, barnehage og barnevern)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Den gir en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra KOSTRA, foreløpige tall for 2015. I tillegg er det hentet offentlig statistikk fra en del andre kilder.

Molde kommune	Grunnskole		Barnehage		Barnevern	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	36	1	343	30	322	-27

Tabell: Molde kommunes plassering for grunnskole, barnehager og barnevern på kommunebarometeret 2016.

Kilde: KS Kommunebarometeret 2016 (endelige tall per 22.6.2016). Ytterligere informasjon: [Kommunebarometeret](#) – forklaring og tabeller

Gjennomføring videregående skole

Møre og Romsdal fylkeskommune har de siste årene bestilt gjennomføringstall fra SSB som viser hvordan det går med det enkelte kull. Nedenfor viser oversikt over gjennomføringstall for 2009-kullet, fordelt på den enkelte kommune.

		Andel				
		Fullført med studie- eller yrkeskompetanse		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
Kommune	I alt	Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videre- gående opplæring	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
Møre og Romsdal	3439	57,0	16,3	6,4	5,4	14,9
1502 Molde	326	61,7	16,0	8,3	3,4	10,7
1535 Vestnes	98	55,1	16,3	4,1	5,1	19,4
1539 Rauma	102	53,9	19,6	11,8	1,0	13,7
1543 Nesset	45	51,1	26,7	2,2	4,4	15,6
1547 Aukra	40	55,0	15,0	12,5	12,5	5,0
1548 Fræna	129	47,3	10,9	7,8	6,2	27,9
1551 Eide	61	57,4	18,0	4,9	6,6	13,1
1557 Gjemnes	46	58,7	19,6	4,3	4,3	13,0
1563 Sunndal	98	55,1	22,4	3,1	7,1	12,2

Tabell: Gjennomføring videregående skole i Molde kommune

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune

Folkehelseprofil – et utvalg faktorer Molde kommune

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jf. lov om folkehelsearbeid.

Faktorer	Virksomhet	Molde kommune	Fylke	Norge
Lavinntekt 0-17 år		7,5	8,7	11
Barn av enslige forsørgere		15	14	15
Arbeidsledige 15-29 år		1,7	2,3	2,7
Ensomhet, Ungdata		-	17	18
Fornøyd med lokalmiljøet; Ungdata		-	71	70
Trives på skolen, 10 klasse		87	86	85
Alkohol – har vært beruset		-	12	14

Tabell: Folkehelseprofil – et utvalg faktorer for Molde kommune. Tall i prosent.

Kilde: Folkehelseinstituttet, avdeling for helsestatistikk og Ungdata. For ytterligere informasjon: [Folkehelseprofil](#)

Vedlegg 5: Helse og omsorg

Kommunebarometeret 2016 (helse, omsorg og velferdstjenester)

Kommunebarometeret er en sammenlikning av landets kommuner, basert på til sammen 124 nøkkeltall innen 12 ulike sektorer. Den gir en lettfattelig og tilgjengelig oversikt over hvordan kommunen driver. Tallene er i hovedsak hentet fra KOSTRA, foreløpige tall for 2015. I tillegg er det hentet offentlig statistikk fra en del andre kilder. Plasseringer som Molde kommune oppnådde på sentrale områder gjengis under.

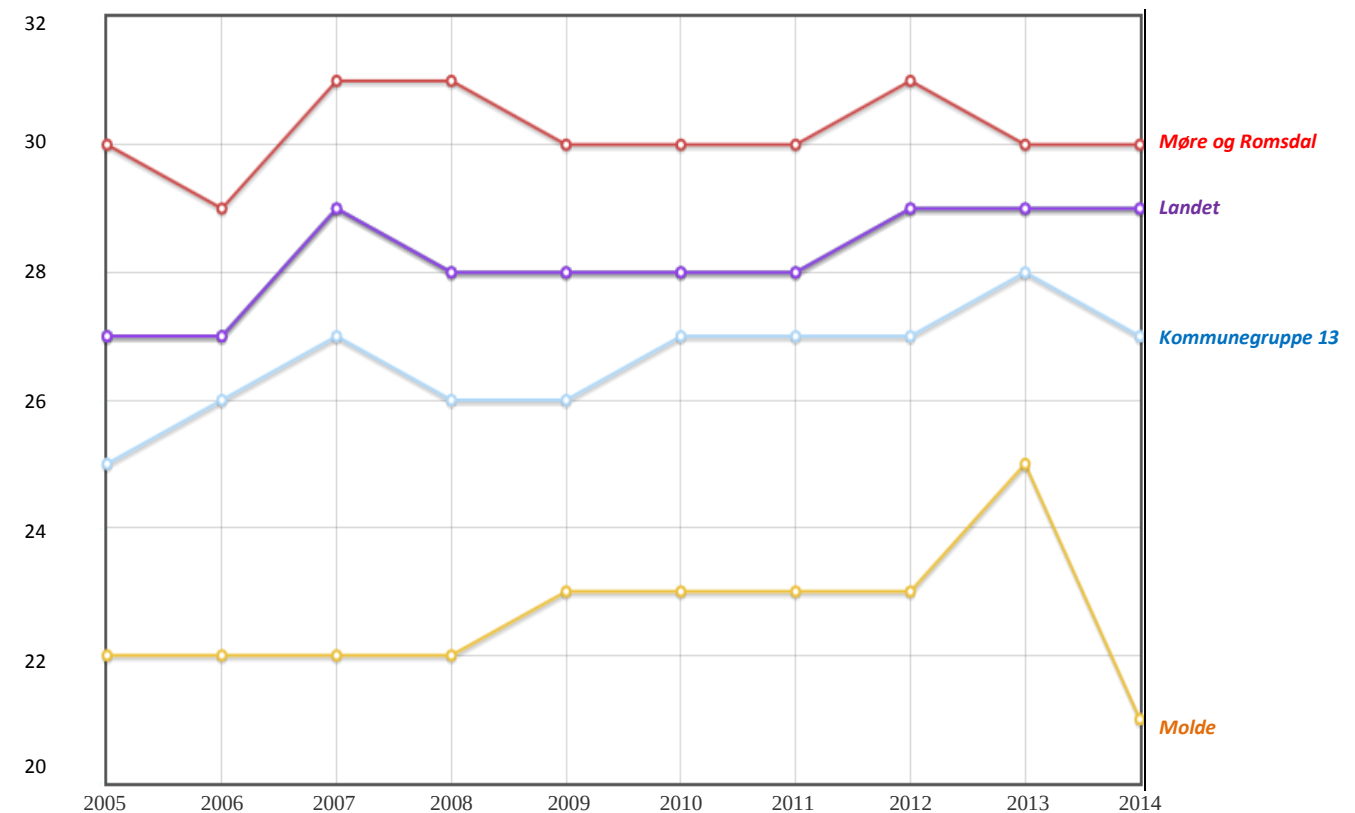
Molde kommune	Eldreomsorg		Helse		Sosial	
	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år	Plassering	Endring fra sist år
Plassering	345	-32	148	-15	140	23

Tabell: Molde kommunes plassering for helse, omsorg og velferdstjenester på kommunebarometeret 2016.

Kilde: KS Kommunebarometeret 2016. Ytterligere informasjon: [Kommunebarometer 2016](#) (forklaringer og tabeller)

Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av befolkning 80+

Indikatoren viser tilbudet på heldøgns plasser på institusjon og i kommunalt disponert bolig i forhold til befolkningen 80 år og over. I bolig telles antall beboere, i institusjon antall plasser (korrigert for utleie). Plasser i institusjon (sykehjem, aldershjem, boform m/ heldøgns omsorg og pleie), korrigert for utleie over kommunegrensene, inkludert private institusjoner samt beboere i bolig med heldøgns bemanning, inkludert boliger for personer med utviklingshemming (PU-boliger).

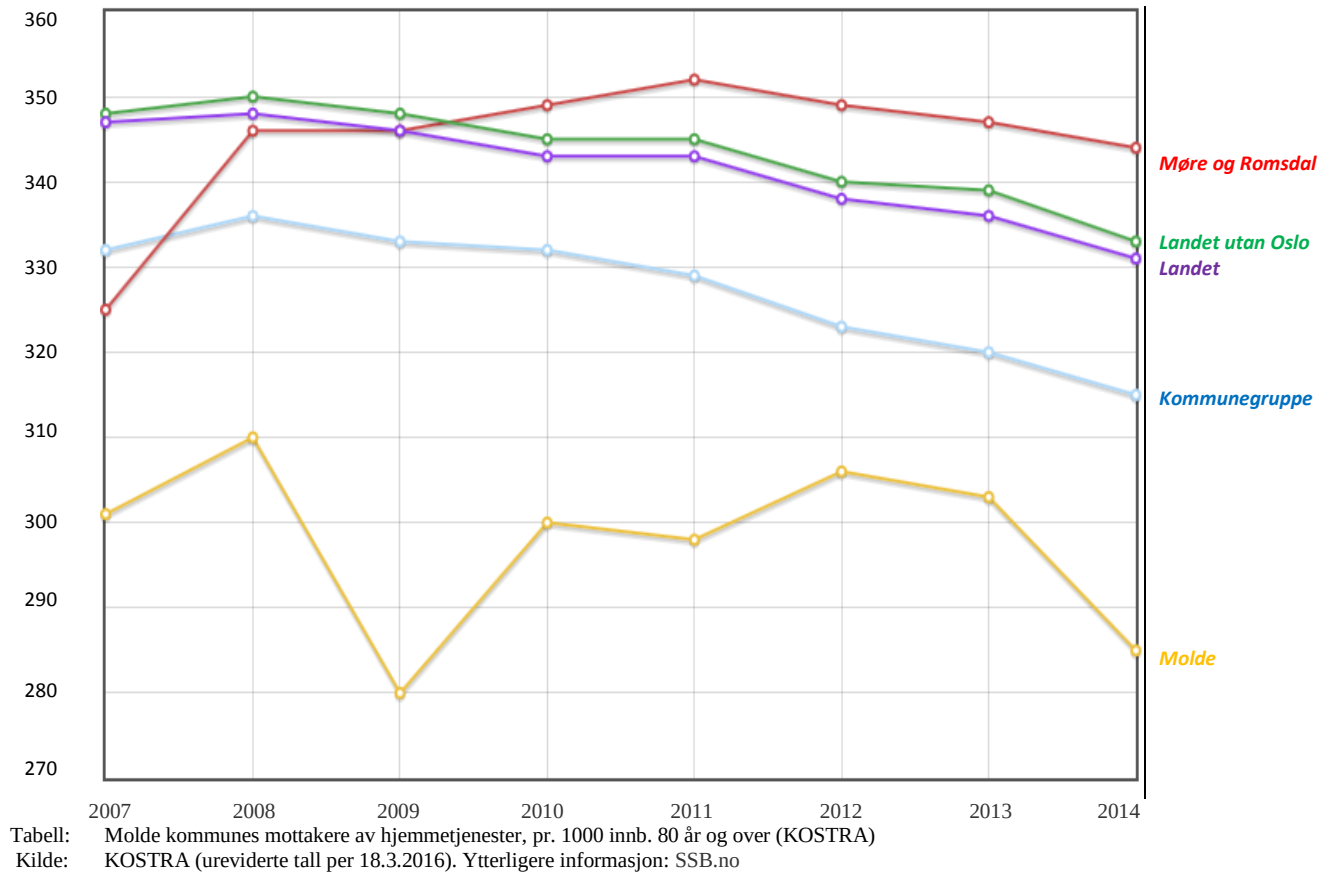

Tabell: Molde kommunes andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i prosent av bef. 80+ (KOSTRA)

Kilde: KOSTRA (ureviderte tall per 18.3.2016). Ytterligere informasjon: SSB.no

Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innbygger 80 år og over

Andel av innbyggerne i aldersgruppen 80 år og over som mottar hjemmetjenester til hjemmeboende. Mottakere av hjemmetjenester i hjemmet 80 år og over registrert pr 31.12. Data er hentet fra IPLOS-registeret. Innbyggere 80 år og over år pr 31.12., data er hentet fra SSBs befolkningsstatistikk. Med hjemmetjenester i hjemmet menes følgende tjenester i IPLOS: Praktisk bistand: daglige gjøremål, Praktisk bistand - opplæring: daglige gjøremål, Praktisk bistand: brukerstyrt personlig assistent, Avlastning - utenfor institusjon, Omsorgslønn, Pleie og omsorg utenfor institusjon (hjemmesykepleie).

Vedlegg 6: Sykefravær

Kommunestatistikk sykefravær utarbeidet av KS for perioden 4. kvartal 2014 til 3. kvartal 2015.

Sykefravær Kommune	Samlet	Lege- meldt	Egen- meldt	Arbeidsgiver- perioden	Utenfor arbeidsgiver perioden	Kvinner	Menn	Heltids- ansatte	Deltids- ansatte
Molde kommune	9,44	8,03	1,41	4	5,44	11,06	4,35	8,91	10,45
Vestnes kommune	12,2	11	1,2	4,06	8,14	13,52	5,79	11,24	13,36
Rauma kommune	10,02	9,15	0,86	3,34	6,67	10,88	6,67	10,95	8,8
Neset kommune	10,39	9,32	1,07	4,33	6,06	11,88	2,16	7,57	12,2
Aukra kommune	8,92	7,4	1,52	4,91	4,01	10	4,94	9,2	8,63
Fræna kommune	10,04	9	1,04	4,02	6,02	10,83	6,47	9,66	10,56
Eide kommune	11,01	9,88	1,13	3,83	7,18	11,95	4,4	10,8	11,3
Gjemnes kommune	9,34	8,19	1,15	5,56	3,78	9,72	6,6	12	7,87
Sunndal kommune	8,64	7,3	1,34	6,8	1,84	9,77	3,65	7,81	9,82
Kommuner	9,93	8,6	1,33	4,27	5,66	11,03	6,06	9,53	10,59

Tabell: Sykefravær knyttet til type sykemelding i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Virksomhet Kommune	Under- visning	Turnus- personell	Annet Personell	Adm	Under- visning	Barne- hage	Helse pleie omsorg	Samferdsel teknikk	Annet
Molde kommune	7,2	12,17	8,45	7,21	7,07	11	11,34	7,3	4,27
Vestnes kommune	5,82	15,21	11,57	2,98	6,97	15,42	14,76	3,44	
Rauma kommune	11,62	11,09	8,84	6,21	10,27	7,3	11,79	6,4	
Neset kommune	4,65	15,22	8,57	4,24	5,37	16,39	13,93		
Aukra kommune	8,03	10,29	8,51	8,14	7,18	12,95	9,79		
Fræna kommune	8,7	11,11	9,77	5,41	7,9	16,3	11,65	5,74	7,35
Eide kommune	10,38	11,25	11,11	9,42	8,54	15,4	12,11		
Gjemnes kommune	7,43	11,79	7,94		7,53	14,18	9,9		
Sunndal kommune	4,25	12,46	7,8	8,62	4,58	8,31	11,8	6,64	5,68
Kommuner	8,17	12,07	9,5	7,36	8,46	12,56	11,35	6,67	8,33

Tabell: Sykefravær knyttet til sykemelding i ulike virksomheter/ etater i kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

Sykefravær utvikling over tid ([KS kommunestatistikk](#))

Periode Kommune	4. kvartal 2012 - 3.kvartal 2013	2. kvartal 2013- 1.kvartal 2014	4. kvartal 2013 - 3.kvartal 2014	2. kvartal 2014- 1.kvartal 2015	4. kvartal 2014- 3.kvartal 2015
Molde kommune	9,26	9,07	9,60	9,74	9,44
Vestnes kommune	9,85	11,61	12,58	11,63	12,20
Rauma kommune	9,43	9,80	9,45	10,44	10,02
Neset kommune	9,98	11,64	12,39	10,53	10,39
Aukra kommune	9,38	11,26	11,32	10,19	8,92
Fræna kommune	9,11	9,05	9,09	9,33	10,04
Eide kommune	9,27	9,61	9,40	8,98	11,01
Gjemnes kommune	8,28	7,81	9,67	8,55	9,34
Sunndal kommune	7,94	8,10	7,66	8,70	8,64

Tabell: Sykefravær knyttet til kommunene knyttet til Kommunerevisjonsdistrikt 2

Kilde: KS. For ytterligere informasjon: [Sykefravær kommunestatistikk KS](#)

I årsrapport 2015 er det tatt inn en oversikt over sykefravær i perioden 2012 til 2015 fordelt på ulike sektorer.

Sykefravær utvikling over flere år

	2012	2013	2014	2015
Stab ►	7,0 %	4,6 %	4,0 %	5,2 %
Skole ►	8,3 %	7,0 %	7,0 %	6,2 %
Barnehage ►	11,0 %	11,5 %	12,3 %	11,1 %
Familie og sosial ►	12,2 %	7,0 %	8,8 %	10,9 %
Helse og omsorg ►	10,6 %	9,7 %	9,9 %	10,4 %
Teknisk ►	7,2 %	7,2 %	7,9 %	6,4 %
Kultur ►	4,9 %	6,0 %	5,9 %	4,1 %
Molde kommune	9,5 %	8,2 %	8,6 %	8,6 %
Kommunale foretak				
Molde Eiendom KF	4,0 %	3,6 %	6,8 %	10,7 %
Molde Vann og Avløp KF	5,3 %	6,4 %	5,7 %	3,3 %
Moldebadet KF	5,2 %	4,2 %	11,4 %	5,7 %
Molde kommune inkl. kommunale foretak	9,2 %	8,1 %	8,5 %	8,5 %

Kilde: Årsrapport 2015, Molde kommune

Vedlegg 7: Utgiftsbehov, kommunens frie inntekter, kommunebarometer

Utgiftsbehovet er et anslag på hvor mye det vil koste for kommunene samlet å gi velferds-tjenester til innbyggerne sine. Utgiftsbehov for hver enkelt kommune blir beregnet i utgiftsutjevningen ved hjelp av behovsindeksen.

Objektivt utgiftsbehov:

- «Angir» innbyggernes forventede behov for tjenester
- Utgiftsutjevningen kompenserer for ulike kostnads- og etterspørselsforhold (demografi og sosioøkonomiske forhold) for at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud.
- Kommunens samlede utgiftsbehov måles/vurderes gjennom kostnadsindeksen i inntektssystemet
- Det er også utarbeidet sektorvise delkostnadsnøkler for de store tjenestene som vises i begynnelsen av hver tjeneste i KOSTRA-delen av analysen

Kommunal og moderniseringsdepartementet: [Inntektssystemet for kommunar 2016](#) viser:

NR.	Kommune	Hoved kostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel
			Pleie og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Adm, landbruk og miljø
1	2	3	Indeks	Indeks	Indeks	Indeks
1502	MOLDE	0,9502	0,9940	0,9467	0,9666	0,9164
1535	VESTNES	1,0149	1,1674	1,0397	0,6982	1,1203
1539	RAUMA	1,0952	1,3243	1,0235	0,9474	1,1230
1543	NESSET	1,1326	1,4365	1,0411	0,7088	1,4572
1547	AUKRA	1,1097	1,0549	1,2922	0,9522	1,3030
1548	FRÆNA	1,0495	1,0784	1,1305	0,9248	1,0699
1551	EIDE	1,1376	1,1471	1,2623	0,9352	1,3379
1557	GJEMNES	1,1858	1,3155	1,2852	0,7677	1,5571
1563	SUNNDAL	1,0717	1,3051	1,0209	0,7868	1,1003

Kommune		Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Delkostnadsnøkkel	Bef. Andel
		Sosialtjeneste	Helse	Barnevern	per 1.7.2015
1	2	Indeks	Indeks	Indeks	(promille)
1502	MOLDE	0,7102	0,9551	0,9139	5,1161
1535	VESTNES	0,6234	1,1084	1,0281	1,2866
1539	RAUMA	0,5731	1,1194	0,8356	1,4392
1543	NESSET	0,5307	1,2970	0,7775	0,5727
1547	AUKRA	0,5554	1,2660	0,9244	0,6696
1548	FRÆNA	0,7304	1,0995	1,0300	1,8792
1551	EIDE	0,6098	1,1852	1,1180	0,6683
1557	GJEMNES	0,5018	1,4078	0,7856	0,4954
1563	SUNNDAL	0,6828	1,1196	1,0371	1,3843

Tabell: Hovedkostnadsnøkkel og Delkostnadsnøkkel for kommunale sektorer.

Kilde: [Kommunedata](#): Behovsindeksen for Molde kommune ([KS's prognosemodell](#))

Kommunedata (regjeringen.no)

Kommunenes frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd og utgjør om lag 76 prosent (80 prosent når en inkluderer momskompensasjon) av kommunesektorens samlede inntekter. Dette er inntekter som kommunene kan disponere fritt uten andre føringar fra staten enn gjeldende lover og regler.

Frie inntekter korrigert for variasjonar i utgiftsbehov for kommunane.

Tabellen viser inntekt per innbyggjar i prosent av landsgjennomsnittet. Tal frå 2015.

	<i>Korrigerte frie inntekter, eksklusivt eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>	<i>Korrigerte frie inntekter, inkludert eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter</i>
Kommune	(prosent av landsgjennomsnittet)	(prosent av landsgjennomsnittet)
1502 Molde	98	100
1535 Vestnes	94	93
1539 Rauma	98	100
1543 Nesset	99	104
1547 Aukra	98	189
1548 Fræna	96	102
1551 Eide	97	93
1557 Gjemnes	105	108
1563 Sunndal	99	118
Møre og Romsdal	99	100

Tabell: Elementene i avtalen om inntektssystemet som påvirkes av kommunesammenslåinger.

Kilde: Foreløpige beregninger av endringer i inntektssystemet. Regjeringen.no

Kommunebarometer 2016

Endelige tall for Kommunebarometeret per 22. juni 2016. Første kolonne viser endelig rangering. Den andre kolonnen viser rangeringen av kommunene hvis man ikke hadde vektet for inntektsnivået. Den siste kolonnen viser inntekter som prosentandel av landssnittet (100 = landssnittet). Rangering er oppgitt i forhold til 428 kommuner i landet.

Kommune	Rangering korrigert for inntekt	Endring fra sist år	Rangering uten hensyn til korrigert inntekt	Inntektsnivå – korrigert inntekt (100 = snitt)
Eide kommune	196	-12	292	92,2
Fræna kommune	274	+48	300	101,6
Molde kommune	202	-1	221	101,2
Aukra kommune	283	+16	31	186,5
Nesset kommune	269	-136	280	103,6
Sunndal kommune	173	-51	63	118,5
Vestnes kommune	366	+12	411	93,6
Gjemnes kommune	114	-17	101	106,4
Rauma kommune	188	+ 46	217	100,4

Vedlegg 8: Nytt inntektssystem

1. Den første kolonnen etter kommunenavnet viser fordelingsvirkningen av forslaget til ny kostnadsnøkkel for kommunene. De er beregnet på kriteriedata og utgiftsbehov fra 2014.
2. Den andre kolonnen viser den isolerte effekten av det graderte basiskriteriet. Basistilskuddet vil med denne modellen utgjøre en mindre andel av rammetilskuddet til kommunene. Det resterende beløpet er fordelt på alle kommuner med et likt beløp per innbygger.
3. Den tredje kolonnen viser fordelingsvirkningene av forslag til endringer i de regionalpolitiske tilskuddene og småkommunetilskuddet. I forhold til i 2016 er disse tilskuddene redusert med i underkant av 80 millioner kroner, og dette beløpet tilbakeføres til innbyggertilskuddet med et likt beløp per innbygger (15 kroner).
4. Den fjerde kolonnen viser den totale virkningen av endringene i inntektssystemet, og er summen av de tre foregående kolonnene.
5. Den femte kolonnen viser den isolerte effekten av inntektsgarantiordningen. Denne ordningen skal skjerme kommunene mot en brå nedgang i rammetilskuddet. Den sikrer at nedgangen ikke skal være større enn 300 kroner per innbygger under den gjennomsnittlige veksten på landsbasis. Dette gjør at effekten av det nye inntektssystemet spres over flere år.
6. Den siste kolonnen viser førsteårsvirkningen av det nye inntektssystemet, inkludert inntektsgarantiordningen og anslått vekst i frie inntekter neste år. Veksten i frie inntekter er anslått til 3,45 milliarder kroner, og den er fordelt med et likt beløp per innbygger (668 kroner). Med inntektsgarantiordningen og veksten i de frie inntektene neste år, får alle kommuner en vekst i inntektene neste år.

		Ny kostnads nøkkel	Basis kriteriet	Regional- politisk tilskudd	Total virkning Nytt inntekts- system	Inntekts- garanti- ordningen	Første års virkning inkludert vekst i frie inntekter
1502	Molde	4856	1029	396	6281	-1267	22644
1535	Vestnes	2254	-2086	248	416	-322	4575
1539	Rauma	-1526	-1385	320	-2591	0	2382
1543	Neset	431	-164	45	312	-143	2157
1547	Aukra	-870	-2204	52	-3022	1816	1109
1548	Fræna	-3367	-1634	147	-4854	1448	3132
1551	Eide	478	-2854	52	-2324	1119	1108
1557	Gjemnes	-929	-1218	-1602	-3749	2851	826
1563	Sunndal	2418	-2848	537	107	-343	4543

Kilde: [KS](#)

Kommuner som velger å slå seg sammen, skjermes mot endringene i inntektssystemet. De beholder basistilskudd og regionalpolitiske tilskudd på dagens nivå i 15 år, pluss en nedtrapping i fem år, gjennom inndelingstilskuddet. Dette er ikke tatt med i tabellen.

Vi viser også til Prop. 123 S (2015–2016) [Kommuneproposisjonen 2017](#)

Vedlegg 9: Årshjul Molde kommune

Oppgavene og prosessene i Molde kommune er beskrevet i dokumentet årshjulet 2016:

	Administrativt	Politisk
1. kvartal	Evaluere fjorårets drift Iverksette bestilling - lage virksomhetsplaner Gjennomføre utvalgte brukerundersøkelser Innrapportere fjorårets KOSTRA-tall innen 15. februar (KOMMUNE STAT RAPPORTERING) Fjorårets regnskap er ferdig 15. februar, årsrapport er klar innen 15. mars Rapportere økonomi per februar Reforhandle lederavtaler, gjennomføre oppfølgingssamtaler	Budsjet og økonomiplan er kommunestyrets bestilling for drift og investering Rullering av aktuelle reglement og strategier DFU (Drifts- og forvaltningsstyret) behandler økonomirapport per februar
2. kvartal	Gjennomføre dialogmøte med FSK (formannskapet); forberedelser til rammesak Kvalitetssikre KOSTRA-data mellom 15. mars og 15. april Gjennomføre BMS-rapportering per 1. tertial (BMS: balansert målstyring) Analysere KOSTRA-data Gjennomføre medarbeiderundersøkelse	FSK gjennomfører dialogmøte med administrasjonen; forberedelser til rammesak Behandle fjorårets årsrapport Behandle kontrollutvalgets årsrapport med oppstilling og vurdering av politiske vedtak Behandle BMS-rapportering per 1. tertial Behandle revidert kommunebudsjett og økonomiplan
3. kvartal	Rapportere økonomi per juni Gjennomføre BMS-rapportering per 2. tertial Utarbeide planstrategi for kommende 4 år Arbeid med budsjett, økonomiplan og virksomhetsplaner pågår	DFU behandler økonomirapport per juni Behandle planstrategi for kommende 4 år Rammer og føringer for neste års budsjett Behandle BMS-rapportering per 2. tertial
4. kvartal	Følge opp BMS-rapportering Gjennomføre medarbeidersamtaler m/ledere Rapportere økonomi per oktober Rådmannens skisse til budsjett og økonomiplan sendes formannskapet i november Revisjon av beredskapsplaner innen 1. desember Formannskapets forslag til budsjett og økonomiplan legges ut til offentlig ettersyn	DFU behandler økonomirapport per oktober Budsjet og økonomiplan behandles i formannskapet i november Politisk vedtak i kommunestyret i desember: Budsjett for neste år, bestilling for neste år, økonomiplan for kommende 4 år